Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг бош нашри

РЎЗНОМА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ № 49 (20. 916) 1991 йил 12 март, сешанба ◆ Рўзнома йилига 256 марта чиқади. ◆ Баҳоси 8 тийин.

ШУ КУННИНГ НАФАСИ

ЯНГИЛИКЛАР ВОҚЕАЛАР ХАБАРЛАР

МУСТАҚИЛЛИК ҲАРАКАТИ МУҚАРРАР

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. КАРИМОВнинг «Ди Цайт» немис ҳафтономаси саволларига жавоблари

— Бундан бир неча ҳафта илгари СССР халқ депутатларининг тўртинчи Съездида Фуқаролар уруши ва «қаттиққўллик» хавфи борлигини айтиб, огоҳлантирган эдингиз. Сизнинг бу огоҳлантиришингиз тўғри бўлиб чиқди. Бугун юзага келган аҳволни қандай баҳолайсиз?

— Ҳа, мен ҳақиқатан ҳам мамлакатимиз хавф-хатар остонасида турганини, унинг ортида эса бошбошдоқлик, инқироз, миллатлараро тўқнашувлар, Фуқаролар уруши белгилари яққол кўринаётганини ва мамлакатимизга «қаттиққўллик» эмас, балки мустаҳкам давлат тузилмалари, қатъий мавқе, сабот ва матонат ҳамда ўйланган ишларни бажаришда изчиллик кераклигини айтгандим. Бугунги кунда шу қадар мураккаб сиёсий, ижтимоий, иқтисодий аҳвол юзага келдики, бу хусусда ҳеч кимда мутлақо ҳеч қандай хом хаёл қолмади. Агар ҳамма нарса ҳозиргидек борадиган бўлса, биз, албатта, «қаттиққўллик» деб аталмиш йўлга ўтишимиз керак. Фуқаролар урушига келганда эса, у аслида, жумладан, Кавказда рўй бермоқда. Шу сабабли «муруватларни бураш» зарурдек туюлмоқда. Лекин бошқа, янада оқилона йўл бор: у раҳбариятимизнинг, биринчи навбатда М. С. Горбачевнинг узоқни кўра билишига ва донолигига боғлиқ. Марказ ниҳоят жумҳуриятларнинг вакиллари билан стол атрофига ўтириб, ҳеч қандай шартларсиз, чеклашларсиз ўзаро муносабатларимизни муҳокама қилишга жазм этиши зарур. Биз ўзаро мақбул қарорга кела олишимизга аминман. Биз бугунги кунда жуда кўп тилга олаётган мустақилликдан бошқа ҳеч қандай йўл йўқ, мустақиллик эндиликда муайян воқелик бўлиб қолди, аммо ҳозир марказда мустақиллик ҳақида эслашни хоҳламаётган, унинг бўйнини қайиришга уринаётган кучларнинг таъсири ҳали кучли. Дастлабки пайтларда бунга эришиш мумкиндир, лекин кейинчалик шундай кучли портлаш рўй берадики, бунинг оқибатини тасаввур этишнинг ўзи даҳшатли. Буни тушунмаслик — жиноят. Мустақилликка, жумҳуриятлар аллақачон ишлаб чиққан таклифларга асосланиб музокаралар бошлашимиз, мамлакатимиз амалда тенг ҳуқуқли мустақил давлатлар Иттифоқи бўлиши хусусида келишиб олишимиз керак.

— Сиз Болтиқбўйи жумҳуриятлари раҳбариятининг сиёсатини қандай баҳолайсиз?

— Мен барча иттифоқдош жумҳуриятларнинг чинакам сиёсий ва иқтисодий-ҳуқуқий мустақилликка интилаётганини қўллаб-қувватлайман. Айни вақтда мустақиллик ҳуқуқи кимларнингдир манфаатларини камситмай, яъни демократик жараён, халқаро нормалар ва қоидалар, инсон ҳуқуқлари доирасида амалга оширилиши керак, деб ҳисоблайман. Болтиқбўйи жумҳуриятлари раҳбариятининг ана шу нормалар ва қоидалардан чекиниши маълум даражада можароли вазиятни юзага келтирди. Биз одамлар қурбон бўлишига олиб келган фожиа рўй берганлигидан чуқур афсусланамиз. Назаримда, Болтиқбўйи жумҳуриятларида одамларнинг ҳуқуқларини назар-писанд қилмай, жуда жиддий хатога йўл қўйдилар. Бирор киши кимлигидан ва қайси миллатга мансублигидан қатъи назар, агар шу ҳудудда яшаётган бўлса, минтақада унга нисбатан ҳурмат билан муносабатда бўлиш керак. Кейинги вақтдаги воқеалар Болтиқбўйи жумҳуриятларининг раҳбарлари олиб бораётган сиёсат янада аниқлик, аҳолининг турли ижтимоий ва миллий гуруҳ манфаатларини ҳисобга олувчи амалий шакл касб этаётганини кўрсатиб турибди. Фақат ана шундай демократик йўл мазкур регионда тинчлик ва тотувликка эришиш имкониятини беради, деб ўйлайман. Мен уларнинг интилишларини тушунаман, лекин ниятларга эришиш учун қўллаётган усуллари мутлақо тушунарли эмас. Улар ўз имкониятларига керагидан ортиқ баҳо беришмоқда, мамлакатимизда, жумладан, дунёда юзага келган вазиятни етарли баҳолай олмаяптилар.

— Сиз Армия ва ОМОН отрядларидан (алоҳида вазифаларни бажарувчи милиция отрядлари) фойдаланиш тўғрисида нималар дея оласиз? Миллий нажот комитетлари пайдо бўлганлиги муносабати билан нима дейиш мумкин?

— Вазият қандай бўлмасин, куч ишлатиш билан миллатлараро муносабатларга, жумҳуриятлар мустақиллигига дахлдор масалаларни ҳал этишда бирорта яхшиликка эришиш мумкин эмаслигига ишончим комил. Боз устига агар Армия бошқарув органларига бўйсунмаса, ҳеч нарсага эришиб бўлмайди. Мустақиллик самарасини ҳис этган, мустақилликка эришиш хоҳишини кўнглига жо қилган кишиларни ҳеч қандай куч, ҳатто ҳарбий куч билан тўхтатиб қолиш мумкин эмас. Мен шахсан, у хоҳ ОМОН тоифасида, хоҳ махсус вазифани бажарадиган ёки Армия бўлинмаси шаклида бўлсин, ҳарбий куч ишлатилишини қабул қила олмайман. Ўтган йилнинг январида Литвада бўлган эдим. Мен ўшанда мустақилликка, озодликка интилиш нақадар кучли эканлигини ўз кўзим билан кўрдим, имоним комилки, бу одамларни тўхтатиб бўлмайди.

Кейинги йиллардаги воқеаларнинг ривожи фақат сиёсий усуллар билан, Болтиқбўйи аҳолиси хоҳишини ҳурмат қилиш йўли билангина бирон-бир оқилона тотувликка келиш мумкинлигини кўрсатмоқда. Энди миллий нажот комитетлари тўғрисидаги фикримни айтай: нимаики Конституцияга зид бўлса, демократик нормаларга зид келса, уларнинг ҳаммасини инкор қиламан. Ана шу миллий нажот комитети кимларнинг номидан иш юритаётганини ҳали ҳеч ким тузукроқ билмайди-ку ахир.

Мен қонуний ҳокимиятни тан оламан. Лекин у фуқаролар тинчлигини, сиёсий ва иқтисодий барқарорликни, қаттиқ тартиб ва интизомни таъминлаш, ҳар бир киши миллати ва диний эътиқодидан қатъи назар, ўзи учун, фарзандлари ва яқинлари учун хавотирланмай, хавфсиз яшаши ва меҳнат қилиши учун кафолат бериши керак. Қандайдир майда-чуйда ишларда адолатсизликка йўл қўйиш, қонунни андак бўлсада бузиш мумкинлиги хусусида фикрлаш бу — ҳамма соҳада тартиб ва интизомни бузиш мумкин деган фикрга йўл қўйиш, демакдир. Бу эса жуда хавфлидир. Яқиндагина бўлган воқеани, 1917 йилни, инқилобни, «мақсад воситаларни оқлайди» деган сўзлар шиор бўлган вақтда бошқача ўйлайдиган ва фикрлайдиган, кишиларни шунчаки жисмоний қириб юбориш бошланган даврларни эслайлик. Агар шу нуқтаи назардан ёндашсак, Конституцияга қарши ҳар қандай комитетларни тузиш аслида тарихимизни қайтариш бўлур эди. Хатоларимиздан, айниқса, сиёсий хатоларимиздан хулоса чиқаришни ўрганадиган вақт келди.

— Айрим жумҳуриятларда Президент бошқарувини жорий этиш танг вазиятдан чиқиш йўлларининг қулай воситаси, деб ҳисоблайсизми?

— Менинг назаримда, Президент бошқарувининг жорий этилиши барибир диктатура деган гап. Чунки қонуний йўл билан сайланган ҳукуматлар, демократия муассасалари йўқотилади, бошқача айтганда, халқнинг хоҳиш-иродаси бутунлай инкор қилинади. Шу сабабли президентлик бошқарувидан олдин обдон ўйлаб кўриш керак. Мен яқинда — 1983 йилда бўлган воқеаларни — «Пахта иши» деб аталмиш ишлар бошланган даврни, Ўзбекистонга юзлаб терговчилар, «қонун хизматкорлари» ва

(Давоми иккинчи бетда).

Бир соатлик дарс ҳаяжон билан ёзилган асардир. Тошкентлик моҳир мураббий, 22-ўрта мактаб директори Ҳокимжон ака Ҳошимов ҳақида ўйлаганда ҳамиша ана шу ибора кўз олдимизга келади.

Нега? У ўзининг 56 йиллик муаллимлик фаолиятида юзлаб, минглаб ёшларни фидойи ва меҳнатсеварлик руҳида тарбиялади, ташкилотчилик, жонкуярлик сирларидан сабоқ берди. Ҳокимжон ака қўлида таҳсил кўрган ёшлар бугунги кунда академик, муҳандис, ёзувчи, эл эътиборига сазовор бўлган кишилардир.

Биз Ҳокимжон акани мактабда, ота-оналар, оила даврасида, тўй ҳашамларда ва маъракаларда кўп учратганмиз. У қаерда бўлмасин ўнлаб шогирдлари қўллари кўксида қарши олишади.

Эҳтиромимиз сизга, устоз!

Шу биргина сўз моҳир мураббийни янгидан-янги парвоз сари етаклайди. Шу биргина сўз ўқувчилар давраси сари чорлайди.

Яқиндагина Ҳокимжон ака Ҳошимовнинг хонадони ва у меҳнат қилаётган мактаб ўқувчилар, шогирдлари билан яна гавжум бўлди. Моҳир ўқитувчи Ҳ. Ҳошимов «СССР Халқ ўқитувчиси» юксак унвони билан тақдирланди. Яна шогирдларининг қўли кўксида.

Эҳтиромимиз сизга, устоз!

Суратда: 22-мактаб жамоаси ўз мураббийлари Ҳокимжон ака Ҳошимовни юксак унвон билан табриклаётган лаҳза акс этган.

Суратни Р. АЛЬБЕКОВ олган.

• ЛОЙИҲА

СУВЕРЕН РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ ИТТИФОҚИ ТЎҒРИСИДА ШАРТНОМА

Шартномада қатнашувчи суверен давлатлар, ўз халқларининг Иттифоқни янгилашга бўлган хоҳиш-иродасини ифодалаб;

миллатлар ва халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини тан олиб;

республикаларнинг давлат суверенитети тўғрисида эълон қилган декларацияларига амал қилиб;

тарихий тақдирларнинг яқинлигини эътиборга олиб, тенг ҳуқуқли ҳамкорликни таъминлаш орқали дўстлик ва иноқликда яшаш муддаоси билан;

ҳар бир шахсни ҳар томонлама камол топтириш ҳамда унинг ҳуқуқлари ва эркинликларига пишиқ-пухта кафолатлар берилишини таъминлаб;

халқларнинг моддий фаровонлиги ва маънавий камолоти, миллий маданиятларнинг бир-бирини бойитиши, ялпи хавфсизликни таъминлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиб;

ўтмишдан сабоқлар чиқариб олиб ҳамда мамлакат турмушидаги ва бутун дунёдаги ўзгаришларни инобатга олиб;

ССР Иттифоқидаги ўз муносабатларини янги негизларда қуришга қарор қилдилар.

I.

АСОСИЙ ҚОИДАЛАР

Биринчи. Шартномада қатнашувчи ҳар бир республика суверен давлатдир.

ССР Иттифоқи — тенг ҳуқуқли республикаларнинг ихтиёрий бирлашиши натижасида ташкил топган ва давлат ҳокимиятини Шартнома қатнашчилари унга берган ваколатлар доирасида амалга оширадиган суверен федератив демократик давлатдир.

Иккинчи. Иттифоқни ташкил этувчи республикалар ўз тараққиётининг барча масалаларини мустақил ҳал этиш ҳуқуқини ўзларида сақлаб қоладилар, ўз ҳудудида яшовчи барча халқларнинг сиёсий ҳуқуқларига ҳамда ижтимоий-иқтисодий ва маданий ривожланиш имкониятларига кафолат берадилар. Республикалар ирқчиликка, шовинизмга, миллатчиликка, халқларнинг ҳуқуқларини чеклаш йўлидаги ҳар қандай уринишларга қатъиян қарши чиқадилар. Шартнома қатнашчилари умумбашарий ва миллий қадриятларни бирга қўшишга асосланиб иш тутадилар.

Учинчи. Республикалар халқаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф қилган меъёрларига биноан инсон ҳуқуқларининг устунлигини энг муҳим қоида деб тан оладилар. Барча фуқароларнинг она тилини ўрганиши ва ундан фойдаланиши имкониятига, ахборотдан бемалол фойдаланишига, дин эркинлигига, бошқа сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, шахсий ҳуқуқлари ва эркинликларига кафолат берилади.

Тўртинчи. Республикалар фуқаролар жамиятини шакллантириш ва ривожлантиришни эркинлик ва фаровонликнинг энг муҳим шарти, деб биладилар. Улар мулкчилик шаклларини ва хўжалик юритиш усулларини эркин танлаш, ижтимоий адолат ва ҳимояланиш қоидаларини рўёбга чиқариш асосида одамларнинг эҳтиёжларини қондиришга интиладилар.

Бешинчи. Иттифоқни ташкил этувчи республикалар давлат ҳокимиятига тўлатўкис эга бўладилар, ўзларининг миллий-давлат ва маъмурий-ҳудудий тузилишини, ҳокимият ва бошқарув идоралари тартиботини мустақил равишда белгилайдилар. Улар халқ вакиллигига ва халқларнинг ўз хоҳиш-иродасини бевосита ифодалашига асосланган демократияни таг-заминли умумий қоида деб тан оладилар, мустабидликка ва бедодликка қаратилган ҳар қандай тамойилларга қарши кафил бўлиб хизмат қила оладиган ҳуқуқий давлатни барпо этишга интиладилар.

Олтинчи. Республикалар миллий анъаналарни сақлаб қолиш ва ривожлантиришни, таълим, фан ва маданиятни давлат йўли билан қўллаб-қувватлашни энг муҳим вазифалардан бири деб ҳисоблайдилар. Улар мамлакат ва бутун дунё халқларининг инсонпарварлик, маънавий қадриятларини жадал айирбошлашга ва ўзаро бойитишга кўмаклашадилар.

Еттинчи. Шартнома қатнашчилари мустаҳкам тинчлик, ядро қуролини ва бошқа оммавий қирғин қуролларини тугатиш, инсониятнинг жаҳоншумул муаммоларини ҳал этишда, давлатларнинг ҳамкорлиги ва халқларнинг бирдамлиги халқаро майдонда Иттифоқнинг бош мақсадлари эканини билдирадилар.

Республикалар халқаро ҳамжамиятнинг тўла ҳуқуқли аъзоларидир. Улар ушбу шартнома қатнашчиларининг манфаатларига ва уларнинг муштарак манфаатларига зиён етказмай, ССР Иттифоқининг халқаро мажбуриятларини бузмай, чет давлатлар билан бевосита дипломатия, консуллик, савдо алоқалари ва бошқа алоқалар ўрнатишга, улар билан ўзаро мухтор ваколатхоналар алмашишга, халқаро шартномалар тузишга ва халқаро ташкилотларнинг фаолиятида бевосита қатнашишга ҳақлидирлар.

II.

ИТТИФОҚНИНГ ТУЗИЛИШИ

1-модда. **ССР Итифоқига аъзолик**

Республикаларнинг ССР Иттифоқига аъзолиги ихтиёрийдир. Шартномада қатнашувчи республикалар тенг ҳуқуқларга эгадирлар ва зиммаларига тенг мажбуриятлар оладилар.

Шартномада қатнашувчи республикалар Иттифоққа бевосита ёки бошқа республикалар таркибида кирадилар. Бу уларнинг ҳуқуқларига зиён етказмайди ва шартнома юзасидан олган мажбуриятлардан халос этмайди.

Бири иккинчисининг таркибига кирадиган республикалар ўртасидаги муносабатлар улар ўртасидаги шартномалар ва битимлар билан тартибга солинади.

ССР Иттифоқи шартномани тан олувчи бошқа суверен давлатларнинг кириши учун очиқдир. Иттифоққа янги аъзоларни қабул қилиш тўғрисидаги қарор шартнома барча қатнашчиларининг розилиги билан қабул этилади.

Шартномада қатнашувчи республикалар шартнома қатнашчилари белгилаган тартибда Иттифоқдан эркин чиқиш ҳуқуқига эга бўладилар.

2-модда. **Фуқаролик**

ССР Иттифоқига кирувчи республиканинг фуқароси айни вақтда ССР Иттифоқининг фуқароси ҳисобланади.

ССР Иттифоқи фуқаролари ССР Иттифоқи Конституциясида, қонунлари ва халқаро шартномаларида мустаҳкамлаб берилган тенг ҳуқуқларга, эркинликларга ва мажбуриятларга эгадирлар.

3-модда. **Ҳудуд**

ССР Иттифоқининг ҳудуди шартномада қатнашувчи барча республикаларнинг ҳудудларидан иборат.

Иттифоққа кирувчи республикалар шартнома имзоланган пайтда улар ўртасида мавжуд бўлган чегараларни тан оладилар.

Республикалар ўртасидаги чегаралар улар ўртасидаги битимга мувофиққина ўзгартирилиши мумкин.

4-модда. **Республикалар ўртасидаги муносабатлар**

Республикалар ўртасидаги муносабатлар ушбу шартнома билан ҳамда унга зид бўлмаган бошқа шартномалар ва битимлар билан тартибга солинади.

Шартномада қатнашувчи республикалар ўзларининг Иттифоқ таркибидаги ўзаро муносабатларини тенглик, суверенитетни, ҳудудий яхлитликни ҳурмат қилиш, ички ишларга аралашмаслик, баҳсларни тинч воситалар билан ҳал этиш, ҳамкорлик,

(Давоми учинчи бетда).

• *17 март—СССР референдуми куни*

ИТТИФОҚ МУСТАҲКАМ БЎЛСИН

Ҳозирги пайтда жаҳон матбуотини кўздан кечирсангиз «Америка миллати», «Америка халқи» каби ибораларни кўп учратасиз. Американиклар бу билан ғоят фахрланадилар. Ҳолбуки, дунёда ҳеч қачон америка миллати бўлмаган. Аксинча, янги очилган қитъага бориб қолган миллион-миллион турли миллат кишилари бир ёқадан бош чиқариб ҳозирги гуллаб-яшнаётган, улкан мамлакатни барпо этганлар. Биз эса негадир кейинги йилларда совет халқи атамасини деярли ишлатмай қўйдик. Нега? Ахир бизнинг келажагимиз ҳам, тараққиётимиз ҳам бирлигимизда эмасмиди? Халқларимиз дўстлиги, бирдамлиги, ягона Иттифоққа уюшиб яшаши ҳаётий зарурат эканлигини тушуниш учун донишманд бўлиш шарт эмас.

Мен Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида ўнлаб миллат вакиллари билан елкама-елка жанг қилганман. Ўша метин бирлигимиз туфайли ҳам биз ғолиб чиққандик. Энди эса мамлакатни ҳам, армияни ҳам бўлиб ташлаш ниятидаги кимсалар пайдо бўлибди. Жумҳуриятларни бир-бирига улаган дўстлик риштлари эса нозиклашиб боряпти. Уларни бутунлай қирқиб ташлаш хаёлида бўлганлар ўз ниятларига етишмайди. 17 март куни бўладиган референдумда улуғ Иттифоқимизнинг сақланиб қолиши учун овоз берадиганлар кўпчиликни ташкил этишига ишонаман. Зеро, Иттифоқимиз метиндек мустаҳкамланиб, дунёдаги энг тараққийпарвар, мустақил, озод жумҳуриятларнинг қудратли давлати бўлиб қолиши учун, дўстлик ва бирдамлик зарур. Совет халқи деган тушунча ҳеч қачон йўқолиб кетмайди. Референдумда мен ана шу совет халқи бирлиги учун овоз бераман!

В. МУЗАФФАРОВ,
Фарғона шаҳри.

МУҲИМ СИЁСИЙ ВОҚЕА

Мамлакатимиз тақдири тўғрисида СССР референдумини ўтказиш — кейинги вақтдаги энг муҳим сиёсий воқеадир. 17 март куни Ўзбекистон халқлари ўз хоҳиш-иродаларини билдирадилар, лекин ҳозирнинг ўзидаёқ республика жамоатчилигининг деярли бари якдиллик билан «Янгиланган Иттифоқ бўлади!» дейишига ишониш мумкин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида референдумга тайёргарликка бағишлаб ўтказилган кенгашда шу тўғрида гапирилди. Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов ахборот берди.

(ЎзТАГ).

ХУШХАБАРЛАР

ХАЛҚАРО БОЗОРГА ЧИҚАРИЛМОҚДА

Хивадаги бадиий кулолчилик буюмлари заводининг меҳнаткашлари қадимий ганчкорлик ҳунарини тикламоқдалар. Бу ерга бутун Хоразм воҳасидан ганчкор усталар таклиф қилинди. Улар замонавий техника, қадимий ганчкорларнинг иш услублари тасвирланган китоблар билан таъминландилар. Кўплаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилган буюмлар сони 250 тага етди. Қумғон, лаган ва кўзалар шаҳарликларга ҳам, сайёҳларга ҳам ғоят манзур бўлмоқда.

Корхона маҳсулоти ички бозоргагина эмас, шу билан бирга чет элларга ҳам юборилмоқда. Завод йилига икки миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқармоқда.

ШАРТНОМА ТУЗДИ

Бирлашган Араб амирликларининг Абу-даби шаҳрида бўлиб ўтган халқаро ёйма бозорида иштирок этиш натижасида «Совпластитал» Совет-Италия қўшма корхонаси 100 минг доллардан кўпроқ шартнома тузди. Арабистон компанияларидан бири «Совпластитал»да ишлаб чиқарилаётган халқ истеъмоли молларининг деярли барча турларини олиш тўғрисида шартнома тузиб, совет маҳсулотини ўзи синаб кўришга қарор қилди. Амалий фаолликнинг Шарққа кўчиши тошкентлик ишлаб чиқарувчилар учун янги бозорни ўзлаштиришда кенг имкониятлар очиб бермоқда.

(ЎзТАГ мухбирлари).

МУСТАҚИЛЛИК ҲАРАКАТИ МУҚАРРАР

(Давоми. Боши биринчи бетда).

корчалонлар келиб, кўнгилларига келган ишларни қилган вақтларни эслайман. Ўшанда жумҳуриятимиз аввалига карахт бўлиб қолди, ҳамма қўрқувга тушди, кейин бироз тинчланиш, айтиш мумкинки, рўй бераётган воқеаларга баҳо бериш бошланди, кейинги босқичда одамларнинг ва умуман кўпчиликнинг ғазаби қўзғади. Рўй бераётган воқеаларни қабул қилмаслик, уларга фаол қаршилик кўрсатиш жараёни бошланди. Ўшанда — 1989 йилда жумҳурият раҳбарияти бу ишларга аралашмаганида, вазиятни барқарорлаштирувчи чора-тадбирларни кўрмаганида ўнглаб бўлмайдиган аҳвол рўй бериши мумкин эди. Динга алоқадор масалалар ижобий ҳал қилинди, бу ерда асрлар мобайнида мавжуд бўлган халқ расм-русумларининг миллий шакллари яна ҳаётга татбиқ этила бошланди, ер ажратиб берилди, одамларнинг маоши оширилди, ривожланиш даражаси тенглаштирилди, айниқса, камбағалларга ёрдам кўрсатилди — бир ярим миллионга яқин оила ер олди, агар ҳар бир хонадонда етти киши бўлишини ҳисобга олсак, бизда кўп болали оилалар қанча эканлигини осонгина санаб чиқиш мумкин. Ўн миллионга яқин киши ўзларига ғамхўрлик қилинаётганини сезди. Мен ўқитувчиларга берилган имтиёзлар, мактабларда бепул нонушта қилаётган болалар, фахрийлар ва шу сингарилар ҳақида гапирмай қўяқолай. Ўшанда биз фурсатдан фойдаланиб, маъмурларга қаттиқ қаршилик кўрсатишни хоҳлаган кучлар билан алоқа қилишга киришдик. Биз улар билан мулоқот бошладик ва мен юқорида айтган амалий ишларимиз билан ташаббусни қўлимизга олишга муваффақ бўлдик. Мен ҳаракат қарши ҳаракат келтириб чиқариши мумкинлигини яна бир марта такрорлаш учун бу ҳақда батафсил гапиряпман. Можароли, боз устига ўта хавфли вазиятлар фақат тинч йўл билан, ваъз айтиш билан эмас, балки мулоқот йўли билан ҳал қилинмоғи даркор.

— Сиз РСФСР Олий Кенгашида бўлган гапларга ва Борис Ельциннинг гапларига қандай қарайсиз! Ельциннинг ўз армиясини тузиш тўғрисидаги фикрлари, унинг рус солдатларини совет фуқароларини отмасликка даъват этганлиги ва Болтиқбўйи жумҳуриятлари билан Қўшма декларацияси хусусида нима дейсиз!

— Литвада фожиали воқеалар рўй берганида, назаримда, Б. Ельциннинг муносабати босиқ эмас, балки жуда эҳтиросли бўлган эди. РСФСР Олий Кенгаши ҳам ўшанда эҳтиросларга берилиб ишлади. Шу сабабли БМТга, аскарларга мурожаатлар пайдо бўлди. Назаримда, бу пухта ўйланмаган иш бўлди. Кейинчалик, эҳтирослар пасайиб, ҳис-ҳаяжон Б. Ельциннинг оқилона қадамларига ўрин бўшатганида, кўп нарсалар мақбул бўлиб қолди, дастлабки пайтларда эса у ўзини худди биз шарқли кишилар сингари эҳтиросли, жиззаки қилиб кўрсатди. Армия тузишга келганда эса, бу ҳам Ельцин эҳтиросларга берилиб ишлаган давр бўлди, чунки унинг кейинги қадамлари РСФСРнинг бундай нияти йўқлигини кўрсатди. Агар Россияда армия тузилса, эртага Россия билан чегарадош бошқа республикалар ўз армияларини тузади, бу эса энди айрим кишиларнинг эмас, балки турли республикалар ҳарбий кучларининг тўқнашуви учун шароит яратадиган фалокат бўлур эди. Буни Борис Николаевич ҳам, унинг сафдошлари ҳам тушунганликларига шубҳа қилмайман. Армия тўғрисидаги масала бизда ҳам, республика Олий Кенгашининг яқинда тугаган сессиясида ҳам кўтарилди. Тўғри, бу таклифни депутатларнинг мутлақ кўпчилиги қўллаб-қувватламади. Бундай далиллар келтирилди: агар бир республикада армия пайдо бўлса, у ҳолда бизнинг минтақамизда ўз-ўзидан бешта армия пайдо бўлади. Ўз армиясини сақлаш, уни замонавий техника билан қуроллантиришга республикаларимиздан бирортасининг ҳам қурби етмайди, деб ўйлайман. Мамлакатда Иттифоқнинг оқилона мудофаа қобилиятини таъминлайдиган ягона умумиттифоқ қуролли кучлари бўлиши лозим. Бўлиб ўтган воқеаларда оддий аскарларни айблаш адолатдан эмас. Улар буйруқни ижро этишади. Фақат қонун чиқарувчи ҳокимият инсонпарвар ёки инсон манфаатларини ҳисобга олмайдиган бўлиши мумкин.

— РСФСР, Украина, Белоруссия ва Қозоғистон халқаро ҳуқуқ асосида бошқа манфаатдор ҳар қандай иттифоқдош республика қўшила оладиган ўзаро шартнома тузмоқчи бўлишяпти. Бу шартномага Ўзбекистон қўшилиши мумкинми!

— Бу битимни қанчалик хаспўшлашмасин тўрт республика ўртасида тузиладиган бундай битим каттароқ ва имконияти кўпроқ бўлган республикаларнинг бошқа республикаларга ўз шартларини зўрлик билан ўтказишга уринишидан бошқа нарса эмас. Бундай шартномани тузиш бизнинг манфаатларимизни менсимаслик бўлур эди, чунки бу республикалар музокара бошлаш учун стол атрофини эгаллар эканлар, улар албатта ўз манфаатлари тўғрисида гапирадилар. Шундай пайтда Қозоғистон Ўзбекистоннинг манфаатлари ҳақида ўйлармикан? Ўйламаса керак. Бу шартномага бошқа республикаларнинг қўшилиши тўғрисидаги таклиф ёки аниқроқ қилиб айтганда, қўшилиши имкониятлари менимча кучли республикаларнинг шунчаки бизга яхши истаги холос, хоҳласа имзолашсин, хоҳлашмаса — имзолашмасин, дегандек гап. Тўрт республиканинг ушбу иттифоқини назорат қиладиган бирор орган бўлиши тўғрисида гапираётганим йўқ. Ўрта Осиёдаги бошқа республикалар ҳам бу ҳақда Ўзбекистоннинг фикрига қўшилаётганликлари менга маълум. Менимча, бу масалада дўстим Нурсултон Назарбоев қизишиб кетди. Биринчидан, республикаларнинг мустақиллиги ҳали чинакам ҳақиқатга айланмаган ҳозирги пайтда халқаро ҳуқуқ қоидалари асосида шартнома тузиш тўғрисида гапиришга ҳали вақт эрта. Федерация субъектлари ҳозирча мустақил суверен давлат мақомини олгани йўқ. Шу билан бир вақтда Ўзбекистон республикалар ўртасидаги алоқаларни ўзаро манфаатли шартлар асосида ривожлантиришни маъқуллайди ва шунга ҳаракат қилмоқда. Ўзбекистон бундай шартнома ва битимларни тузишга тайёр. Айни шундай шартномалар ва битимлар Иттифоқ шартномаси иқтисодий қисмининг негизи бўлиши мумкин.

— Дўстингиз — Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев: Иттифоқ шартномасини имзолашни хоҳламаётган республикаларни кўндириш учун нега ялинишимиз керак, деди. Сиз бу фикрга қўшила оласизми!

— Расмий томонини олганда, мен Қозоғистон Президентининг фикрига қўшиламан. Ҳеч кимни қулоғидан чўзиб Иттифоққа олиб кирмаслик керак. Башарти қўшимча равишда кўриб чиқишни талаб қиладиган қандайдир масалалар бўлса, энг мақбул вариантни топиш учун биргалашиб ўтириб, ишлаш керак. Ҳозирги пайтда турли сабабларга кўра олти республика Иттифоқ шартномасини имзолай олмаслиги ёки имзолашни хоҳламаслиги равшан бўлиб қолди. Лекин қолган республикалар бу шартномани имзоламаётганлиги уларнинг Иттифоқ ёки федерацияга қаршилигини билдирмайди. Гап шундаки, бизга тақдим этилган шартнома лойиҳасида мақбул келмайдиган масалалар бор. Бу лойиҳа шундай тузилганки, унда кўпгина ноаниқликлар, зиддиятлар бор, бунинг устига республикаларнинг манфаатлари ҳисобга олинмаган. Менимча, Иттифоққа қўшилишни хоҳлайдиган республикалар аниқ бўлиши керак, хоҳламайдиган республикалар эса бошқа стол атрофига ўтиб ўтирсин, десам Н. Назарбоев билан фикримиз бир жойдан чиқса керак.

— Сўнгги воқеалар муносабати билан Иттифоқ шартномасининг тақдири қандай!

— Сўнгги марта бу муаммони муҳокама қилаётганимизда Н. Назарбоев билан биргаликда, аввало, ҳозир ўзаро муносабатларимизга тўсқинлик қилаётган нарсаларни, хусусан мулкчилик, нималарни Иттифоқ мулкига, қайсиларини республика мулкига киритиш каби масалаларни муҳокама қилиш керак, деган таклиф киритдик. М. Горбачев бу таклифни қабул қилди. Лекин марказ ҳокимиятини қўлдан чиқаришни истамаётган кишилар республика мулкининг ўзи йўқ, корхоналарнинг мулки бор, деб бизни ишонтиришга уриндилар. Мулк эгалари корхоналар экан, бу мол-мулк Ўзбекистон мулкига кирадими ёки йўқми, буни шу корхоналар ҳал қилар эмиш. Ахир, ҳар қандай мулк маълум ҳудудда жойлашган бўлади ва уни ё республика ё Иттифоққа қарашли аниқ тузилма бошқариши лозим. Мен иқтисодчи сифатида буни яхши биламан. Мулкни тақсимлаш масаласини ҳал қилмаслик кўпгина муаммоларга тайёр бўлиб туришга маҳкумликдир, чунки кейинчалик мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва бозор билан боғлиқ бўлган жараёнлар бошланади — марказ ва иттифоқдош республикалар ҳуқуқларини фарқлаб қўйиш, яъни биз ихтиёрий равишда Иттифоққа берадиган ваколатларни аниқлаб олиш тўғрисидаги масалани ҳам бир йўла ҳал қилиш зарур. Қолган масалаларнинг ҳаммаси жойларда ҳал этилиши керак. Шу масалаларни ҳал этгандан кейингина умуман Иттифоқ шартномаси таркибига кирадиган тузилмалар, бошқа қандайдир устқурмалар тўғрисида гапириш мумкин.

— СССР халқ депутатлари тўртинчи Съездида сиз Президент Горбачевдан ўз командасини алмаштиришни талаб қилдингиз. Республикангиз нуқтаи назаридан қараганда ҳозиргача амалга оширилган алмаштиришлардан кўнглингиз тўлдими!

— Ҳақиқатан ҳам М. Горбачев ўрнини эгаллай оладиган бошқа одам йўқлиги менга равшан бўлганлиги учун шундай масалани қўйганман. Ҳар ҳолда, ҳозирги пайтда унинг ўрнини эгаллай оладиган одам йўқ. Мен ҳозир бу ҳақда ишонч билан гапираяпман. Горбачев командаси деб аталган одамларнинг баъзилари ўз вазифасини бажаришга қодир эмаслигини бир неча бор кўрсатишди. Мен уларни ақлли, масъулиятли одам эмас, демоқчимасман. Бу юк уларга ҳаддан ташқари оғирлик қилди, бинобарин улар «маъзур тутгайсиз» деган гап ҳам борлигини эслаб, ўзларини бошқа бирор соҳада синаб кўришлари лозим эди. Совет иқтисодиётининг танглликка учраши натижасида халқ ҳукуматга ишонмай қўйди. Мен яна ҳозирча Горбачевнинг ўрнини эгаллайдиган одам йўқ экан, биз уни қўллаб-қувватлашимиз керак, дедим. Ҳозир у атрофидаги одамларни ўзгартираяпти. Тўғри, ҳали команда тўла тўплангани йўқ. Павловга келганда эса, ҳозирги шароитда Павлов мамлакатга зарур бўлган одам деб ҳисоблайман, бошқалари хусусида ҳозирча аниқ гап айтиш қийин. Менинг фикрим бундай: аввало, вазифани ўртага қўйиш, сўнгра бу вазифани бажарадиган одамларни танлаш керак. Айни шу нуқтаи назардан М. Горбачев биз қаёққа қараб кетаётганлигимизни, қандай босқичлардан ўтишимизни аниқ белгилаб бериши керак.

— 1989 йилда Ўзбекистонда ҳам месхети турклари билан миллатлараро қонли тўқнашув бўлди. Бунинг сабаблари нимада! Кескинликни қандай тугатиш мумкин!

— Саволингизнинг сўнгги қисмидан бошлайман. Кескинлик тугатилган, ҳозир бундай кескинлик йўқ. Фарғона воқеаларига, республиканинг бошқа жойларида, хусусан Тошкент вилоятида юз берган можароларга келганда эса — булар ўнлаб йиллар давомида тўпланиб қолган кўпгина ижтимоий-иқтисодий муаммолар ҳал қилинмаганлигининг оқибатидир, бошқа сабаблар ҳам мавжуд. 45 йилдан кўпроқ олдин Сталин ҳукмронлиги йилларида бутун-бутун халқларга, шу жумладан, месхети туркларига нисбатан йўл қўйилган тарихий адолатсизлик тўғрисида гапирмаслик нотўғри бўлур эди. Ўзбекистонга бадарға қилинган бошқа халқлар — қрим татарлари, чеченлар, ингушлар билан биргаликда 150 мингга яқин месхети туркларини олиб келишди. Шу йиллар давомида улар ўзбеклар ва республикамиздаги бошқа халқлар билан ёнма-ён яшаб келишди. Мамлакатда қайта қуриш бошланди, СССР Олий Кенгаши йўл қўйилган тарихий адолатсизликни қоралади. Бироқ бир ишни бошладигу, охирига етказмадик — бу адолатсизлик тўғрисида бутун дунёга эълон қилдик, бироқ уни тўғрилаш йўлларини таклиф қилмадик. Қрим татарлар уюшқоқлиги ва аниқ мақсадни кўзлаб иш олиб бориши туфайли ўз аждодлари ерига қайтишга муваффақ бўлдилар. Месхети турклари ҳаракатининг Шимолий Кавказдаги раҳбарлари эса шунчаки митинглар ва намойишлар ташкил этибгина қолмай, ватандошларини маҳаллий аҳолига гиж-гижлай бошладилар, шу тариқа бошқариб бўлмайдиган жараёнларни вужудга келтирдилар. Мен буни юз берган воқеанинг асосий сабаби демоқчимасман. Биз 45 йил бирга яшадик, Ўзбекистонда ҳеч ким келгиндилар бу ердан чиқиб кетсин, деган эмас.

Мантиққа зид туюлса ҳам ошкоралик, демократиялаш жараёнлари ҳар қандай гапни гапириш, ҳар қандай ишни қилиш мумкин бўлган вазиятни вужудга келтирди. Демократияни ҳамма нарсани қилиш мумкин деб тушуна бошлашди. Республика раҳбарияти воқеаларнинг олдини олиш учун сезгирлик кўрсата олмади. Фарғона фожиасидан олдин юз берган барча жараёнларга сиёсий баҳо берилмади. Ўзингиз хулоса чиқараверинг, маҳаллий оммавий ахборот воситаларида бу фожиа тўғрисида фақат 10 кундан кейингина хабар қилинди — зора тинч ўтиб кетса, деб кутиб туришди. Яна бу қарама-қаршиликка жалб қилинган одамларнинг умумий маданияти даражасини, онги савиясини ҳам ҳисобга олиш керак, халқлар унча қизиққон бўлмаган Шимолда бундай жараёнлар қон тўкилишига олиб келмайди.

— Ўзбекистон ҳамиша Москвадаги марказнинг ва хўжалик юритиш буйруқбозлик системасининг масъулиятсизлиги қурбони бўлиб келган. Пахта яккаҳокимлигини тиқиштириш атроф-муҳитни ҳамда меҳнат ва турмушнинг анъанавий маданиятини бузиш тимсоли бўлиб қолди. Ҳозирги вақтда республикангизда вужудга келган вазият қандай, оқибатларни тугатиш учун нималар қилинмоқда!

— Тўғри, пахта яккаҳокимлиги республика иқтисодиётининг бир томонлама ривожланиб, Иттифоқнинг хом ашё базасига айланиб қолишига олиб келди. Натижада Ўзбекистон энг оддий саноат маҳсулотларига эҳтиёжининг ярмини ҳам қондиришга қодир эмас. Етиштирилган пахтанинг атиги 9 фоизи республикада қайта ишланади. Бир қанча вилоятлар ва районларда экин майдонлари нисбатида пахтазорлар 75—80 фоизни ташкил қилди. Натижада асрлар давомида четга дон, мева ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари чиқарган минтақа бундай маҳсулотларнинг йирик истеъмол қилувчисига айланди. Пахта якаҳокимлиги атроф-муҳитга ҳам, қишлоқ аҳолисига ҳам қандай зарар келтирганлигини тасаввур этиш қийин эмас, бутифос ва бошқа химиялаштириш воситалари ҳавони ва сувни тозалайдиган воситалар эмас, десам фикримга қўшилсангиз керак.

Сўнгги йилларда аҳвол аста-секин ўнгланмоқда, пахта майдонлари қисқармоқда (1987 йилда 2 миллион 108 минг гектар ерга чигит экилган бўлса, 1990 йилда 1 миллион 826 минг гектар ерда пахта етиштирилди). Суғориладиган ерларни пахтадан бўшатиб олиш колхозлар ва совхозлар ҳудудларида томорқа участкаларини кенгайтириш ва якка тартибда уй-жой қуриш учун ер ажратиб бериш каби катта ижтимоий масалани қисман ҳал этиш имконини берди.

Шуниси диққатга сазоворки, пахта ҳосилдорлиги ортиши (гектар ҳисобига 23,1 центнердан 27,7 центнерга етиши) туфайли ялпи пахта етиштириш камайгани йўқ. Пахтачилик бундан буён ҳам қишлоқ хўжалигининг асосий тармоғи бўлиб қолаверади. Лекин пахта яккаҳокимлигига қайтилмайди. Жуда бой минерал-хом ашё ресурсларимиз негизида аҳолининг барча эҳтиёжларини таъминлай оладиган комплексни аллақачон барпо этиш мумкин эди, лекин энг даҳшатлиси шундаки, бизнинг миллий хусусиятларимиз, анъаналаримиз ҳисобга олинмади. Ҳозир бизнинг иқтисодиётимиз бутунлай бузилган, бизнинг хом ашёмиздан тайёр маҳсулотни, афсуски, бошқа жойларда олишади, буларнинг ҳаммаси миллий даромад даражасига, турмуш даражасига таъсир қилмай қолмади. Бугунги кунда ҳам бизда «шахсни ҳар томонлама камол топтириш учун» шароит яратадиган ҳамма нарсалар йўқ. Лекин нима учун биз бундай аҳволга тушиб қолганлигимизни аниқ англаш аниқ ҳаракатларга, аниқ мақсадларга асос бўлади. Халқимиз жуда ажойиб, меҳнатсевар, фаровонлик меҳнат орқали келишини жуда яхши билади. Меҳнат ресурслари соҳасидаги имкониятларимиз ҳам жуда яхши — аҳолининг 47 фоизи ёки 8 миллион 600 минг киши 16 ёшгача бўлган болалардир. Ҳозир республикада халқ ҳунармандчилиги фаол тикланмоқда. Хуллас, биз капитализмни четлаб социализмга ўтдик, деган сунъий равишда тиқиштирилган назариянинг, ўнлаб йиллар давомида вужудга келган вазиятнинг оқибатлари тугатилмоқда. Ўзбекистон фақат иқтисодиётда эмас, бошқа соҳалардаги мавжуд бузилишларни тўғрилаш учун дастлабки, лекин дадил қадамларни қўймоқда.

— Иттифоқдош республикалар, жумладан, Ўзбекистон ҳам чет мамлакатлар билан мустақилроқ алоқаларни ривожлантиришга ҳаракат қилмоқда. Сизнингча, Германия билан алоқаларни қандай қилиб мустаҳкамлаш мумкин! Масалан, шаҳарлар ўртасида шериклик муносабатларини ёки ГФРнинг айрим федерал ўлкалари билан алоҳида алоқаларни ўрнатиш учун қандай имкониятлар бор!

— Аввало, Ўзбекистон билан Германия ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик учун мавжуд имкониятлардан яхши фойдаланилмаётганлигини таъкидлаб ўтаман. Ҳозирнинг ўзида республикадаги комплекс технология линиялари, машина-ускуналар ва шу кабиларни етказиб бериш учун бир қанча битим тузилди. Биз эса бевосита алоқалар ўрнатиш ва мулоқот қилишга, мавжуд алоқаларни мустаҳкамлаш ва кенгайтиришга тайёрмиз. СССР ва Германияда юз берган ўзгаришлар ҳам ҳукуматлараро даражада, ҳам айрим федерал ўлкалар, шаҳарлар, ҳудудий-маъмурий тузилмалар ўртасида, корхоналар ва фирмалар ўртасида бевосита ўзаро манфаатли алоқалар ўрнатиш учун сифат жиҳатдан янги имкониятлар очади. Ўзбекистонда қабул қилинаётган корхоналар ва ишбилармонлик фаолияти, солиқлар ва бошқалар тўғрисидаги қонунлар бунинг учун ҳуқуқий негиз яратади, қўшма корхоналарни ривожлантириш учун, хорижий сармояларни кенг жалб этиш ва уларни ҳимоя қилиш учун кенг имтиёзлар системасини кўзда тутади. Биз мулкчиликнинг барча шакллари тенг ҳуқуқли бўлиши тарафдоримиз, Ўзбекистонда хусусий мулк бўлади, биз буни эълон қилганмиз.

Такрор бўлса ҳам яна айтиб ўтаман: бизнинг минерал-хом ашё ресурсларимиз жуда кўп, ўлкамиз бой қишлоқ хўжалик ўлкасидир — шу жиҳатдан биз ҳамма учун жозибалимиз. Мен қўшма корхоналар барпо этиш тарафдориман, бу ерда ўзимизнинг яшашимизга эмас, балки шу билан бирга бизга ёрдам берувчиларнинг ҳаммаси ишлаб пул топишига имконият берадиган бозорни барпо этиш учун хорижий банклар тузиш тарафдориман.

Яқинда мутахассисларимиз озчилик бўлса-да, Сименс фирмасида очилган курсларда таълим олганларидан сўнг иш ўргандилар. Шуни айтиш кераккки, 20—30-йиллардаёқ Ўзбекистондан кўп ёшлар ўқиш учун Германияга боришарди. Тўғри, кейинги воқеалар бу жараёнга тўсқинлик қилди.

Республикамизга қизиқиш билан қараётган немис фирмалари билан алоқа ўрнатишни хоҳлаймиз, албатта. Мен ҳатто шундай схемани таклиф қиламан—турли тармоқларнинг экспертлари гуруҳини бизга юборишсин, улар қайтиб борганларидан сўнг Германияда батафсил ҳисобот тақдим этишлари учун вазиятни ўрганишларига барча зарур шароитни яратиб берамиз. Мен республикамизга қизиқиш жуда катта бўлишини, салмоқли, мафкурадан холи алоқалар бўлишини истайман.

Суҳбатни Новости ахборот агентлигининг махсус мухбири Валерий НИЁЗМАТОВ олиб борди, 1991 йил 18 февраль.

«Ди Цайт» ҳафтаномасининг 1991 йил 7 март сонидан.

• КЎКЛАМ — МЕҲНАТ БИЛАН КЎРКАМ

Жалолқудуқ районидаги «Ғалабанинг 30 йиллиги» жамоа хўжалиги аъзолари кўкламги экиш мавсумига пухта ҳозирлик кўраётирлар. Улар барча қишлоқ хўжалик техникасини созлаб қўйишди. Бунда сиз суратда кўриб турган моҳир созловчи Иномиддин Салоҳиддиновнинг муносиб улуши бор.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ туширган сурат.

САБЗАВОТ ЭКИЛМОҚДА

Қарши районидаги А. Икромов номли совхозда эртанги сабзавот экиш бошланди. 20 гектар сифатли тайёрланган ерга сабзи,пиёз ва ош-кўклар уруғи сепилди. Бу ишда П. Ўринов бошлиқ сабзавотчилик бригадаси аъзолари ғайрат-шижоат кўрсатмоқдалар.

Бу йил хўжаликда 35 гектар ерда эртанги сабзавот етиштириш мўлжалланмоқда.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

КУЗГИ ЭКИНЛАР ОЗИҚЛАНТИРИЛДИ

Ғиждувон районида ўтган кузда 1286 гектар ерга буғдой сепилган эди. Айни кунларда улар яшил либосга бурканди.

Ҳозиргача 805 гектар ердаги оралиқ экинлар ҳам вақтида озиқлантирилиб, суғорилди. Яқин орада бу экинларга ўроқ тушади.

Шунингдек баҳорги дала ишларида муҳим ўрин тутадиган арпани ўт уруғи аралашмаси билан экиш ишлари бошлаб юборилди. К. Маркс номли, Ленин номли, Ҳ. Олимжон номли, «Коммунизм» жамоа хўжаликлари бу ишни сифатли ўтказишди.

М. БАҚОЕВ.

● МУХБИРИМИЗ БОНГ УРАДИ

ЕР ЧИЗИБ ҚОЛИШМАСМИКИН?

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДА ТЕХНИКА РЕМОНТИ ЎЛДА-ЖЎЛДА

Биз «Каракалпакглавагроснабремонт» бўлим бошлиғи Р. Нурниёзовдан техника ремонти борасида йўл қўйилаётган нуқсонлар, ремонт ишларининг ўлда-жўлдалиги сабабларини сўраганимизда марказий устахоналарда меҳнатчилар учун зарур шарт-шароитнинг яратилмаганини айтди. Шунингдек, интизом бўшаштириб юборилган, қатъий иш режими жорий этилмаган.

Беруний районидаги Киров номли, «Правда», «Октябрь 50 йиллиги» жамоа хўжаликларида, Беруний номли, Охунбобоев номли, «Ўзбекистон 40 йиллиги», «Халқобод» давлат хўжаликларида ўнлаб ҳайдов тракторларига ҳатто қўл ҳам урилмаган. Чопиқ тракторлари ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.

— Ўтган йили пахта тайёрлаш режасини уддалай олмадик, — деди Беруний районидаги Махтумқули номли жамоа хўжалиги раиси Тўлибой Ўрозов. — Техника ремонтида йўл қўйилган нуқсонлар ишимизга катта таъсир этди. Аҳвол шу тариқа давом этадиган бўлса, бу йил ҳам ер чизиб қолмасмиканмиз?

Хўш, асбоб-ускуналарни сақлаш, асраш, ремонт қилиш ишлари қандай дерсиз? Масалан, «МТЗ—80» маркали трактор 220—250 километр олисдаги Чимбой районида созланади. Бу оворагарчилик оқибатида, аввало, ёнилғи-мойлаш материалларидан ютқазамиз. Қолаверса, механизаторларнинг сарсон-саргардонлигини айтмайсизми? Бу муаммони ҳал этишда тегишли ташкилот раҳбарлари қайғуриши керак, ахир! Сирасини айтганда, Чимбой қаёқда-ю, Беруний райони қаёқда?

Элликқалъа районидаги давлат ва жамоа хўжаликларидаги аҳвол ҳам бундан яхши эмас. Ҳозиргача ҳайдов, чопиқ тракторлари, сеялкаларни мавсумга тўла шайлаб қўйиш ҳақида етарлича қайғурилмаяпти. Тўрткўл районидаги бир қатор хўжаликларда ҳам шундай нохуш манзаранинг гувоҳи бўласиз...

Энг асосийси, Нукус ва Урганчда жойлашган ремонт заводларида созланаётган трактор двигателларининг ремонти сифатсиз.

Бу жиддий хато ва нуқсонларни зудлик билан бартараф этиш чора-тадбирларини кўриш вақти аллақачон келди, деб ўйлаймиз

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Жиззах шаҳрида саноатнинг кўпгина тармоқлари юзага келмоқда. Бу ерда пластмасса буюмлари заводи фаолият кўрсата бошлаганига кўп вақт бўлгани йўқ. Лекин шу қисқа вақт мобайнида корхона уй-рўзғор учун зарур турли хил буюмлар тайёрлаб чиқаришга ихтисослашди.

Бугунги кунда корхонада хилма-хил кўринишдаги, ҳажмдаги пластмасса маҳсулотлари — қувурлар, плёнка ва бошқа хил маҳсулотлар тайёрлаб чиқарилмоқда. Энг муҳими, завод жамоаси ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш тартибида ишлаш борасида муайян тажриба тўплади.

***Суратда:* Жиззах пластмасса буюмлари заводи биринчи цехининг илғор бригада бошлиғи Марҳамат Комилова билан пешқадам ишчи Насиба Қурбонова янги тайёрлаб чиқарилган қанддонларни идишларга жойлашаётган пайт.**

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

• Бозор иқтисодиёти ва ҳаёт

ҲУНАРДАН УНАР

● Наманган вилоятида ноҳия ва шаҳар саноат комбинатлари ташкил этилганига унча кўп бўлгани йўқ. Бироқ ўтган қисқа вақт ичида бу корхоналарда муайян ютуқларга эришилди.

Илгарилари қишлоқлардаги майда ҳунармандлар, косиблар тарқоқ ҳолда фаолият кўрсатишар, уларнинг кундалик ташвишлари-ю, муаммоларини бартараф этиш билан шуғулланадиган мутасадди топилмасди. Мана энди шундай мутасадди — шаҳар ва ноҳиялар саноат комбинатлари ташкил топди. Эндиликда улар ҳунарманд ва косибларга шарт-шароит яратиб бериш ҳамда уларнинг муаммоларини ҳал этиш билан шуғулланмоқдалар.

Ўтган йили ўн битта ноҳияда саноат комбинатлари ташкил этилиб, асосан халқ услубида атлас, гилам ва палослар тўқишга эътибор берилди. Бунинг эвазига бир миллион 600 минг сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарилди. Шунингдек, аҳолига 316 минг сўмлик пуллик хизмат кўрсатилди.

Шу йилнинг бошидан эса жойлардаги саноат комбинатлари ўз фаолиятлари кўламини кенгайтиришга киришдилар. Жумладан, ноҳияларнинг аҳоли гавжум яшайдиган жойларида атлас тўқиш, кийим-кечак тикиш, тахта ва ёғочни қайта ишлаш цехлари ташкил этилди. Кўпчилик меҳнаткашлар талаб ва эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда қурилиш материаллари билан таъминлаш масаласини ҳал қилишга киришилди. Шу мақсадда ёғочни қайта ишлаш, бетон қоришмаси тайёрлаш цехлари ишга туширилди.

Улар фаолиятининг диққатга сазовор томони шундаки, атлас тўқишдан тортиб, қурилиш материаллари ишлаб чиқариш, мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш ва тахлашгача бўлган ишлар ота-боболаримиздан қолган халқ усулларидан фойдаланган ҳолда бажарилмоқда. Масалан, Сирдарё бўйлари ва зовурларда ўсиб етадиган қамишлардан томларга ёпиш учун бўйра ва чийлар тайёрланяпти. Мева ва сабзавотларни аҳолига қишда ҳам ёздагидек етказиб беришда эса қадимги ертўлалар қўл келмоқда.

Тўғриси, саноат комбинатларининг фаолият кўлами тобора кенгайиб бораётгани, биринчидан, халқимиз орасида йўқолиб бораётган халқ амалий санъатини тиклаш, иккинчидан эса иш тополмай юрган юзлаб кишиларни фойдали меҳнатга жалб этиш имконини бермоқда. Жумладан, ўтган йили ноҳия саноат комбинатларида 592 киши ишга жалб қилинган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткични 1,5 минг кишига етказиш мўлжалланяпти. Ана шу янги кучлар ёрдамида йил охиригача 30 турдаги 8 миллион сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва аҳолига 800 минг сўмлик пулли хизмат кўрсатиш кўзда тутилмоқда.

Албатта, ҳар қандай янгилик осонликча оммалашиб, ҳаётга сингиб кетавермайди. Бунинг учун тинимсиз изланиш, муайян қийинчиликлар ва камчиликларни енгиб ўтишга тўғри келади. Хўш, янги ташкил топган саноат комбинатлари олдида қандай муаммолар турибди? Уларни ҳал этиш учун бугунги кунда қандай ишларни амалга ошириш лозим?

— Саноат комбинатларини ташкил қилиш йўқ нарсани бор қилиш билан баробар бўляпти, — дейди вилоят маҳаллий саноат корхоналари бошқармаси бошқарувчиси Ф. Қутбиддинов. — Негаки, бучинг учун на моддий база, на шароитнинг ўзи бор. Ҳаммасини ички имкониятлар ҳисобига ташкил қилишга тўғри келяпти. Қийинчиликларга қарамасдан, барча ноҳияларда саноат комбинатлари фаолиятини йўлга қўйишга эришдик. Бироқ бу ҳали ҳамма муаммолар ҳал бўлди, деган гап эмас.

Бундай комбинатлар ишини жонлантиришда бизга ноҳия партия ва совет ташкилотлари раҳбарлари яқиндан амалий ёрдам беришлари керак. Буни ўз вақтида тушуниб етган ноҳиялар раҳбарлари анчагина. Масалан, Наманган, Тўрақўрғон, Чуст, Косонсой ноҳияларида маҳаллий партия, совет органлари раҳбарлари ёрдами туфайли саноат комбинатларининг иши анча юришиб кетди. Лекин шуни алоҳида таъкидлаш кераккки, барча ноҳияларда ҳам иш пухта ташкил этилаётгани йўқ. Тўғриси, баъзи жойлардаги партия, совет ташкилотлари раҳбарлари биз билан ҳамкорликда ишлашга лоқайдлик билан қараб келишяпти.

Ҳа, бошқарувчи ҳақ. Ҳамжиҳатлик ҳар жойда керак. Вилоят маҳаллий саноат корхоналари бошқармаси билан ноҳия ва шаҳар партия, совет органлари раҳбарларининг ўзаро бамаслаҳат, ҳамкорликда иш юритиши бугун ҳар қачонгидан зарур бўлиб турибди. Зеро, бундай ҳамкорликдан фақат халқ манфаатдоргина бўлиб қолмасдан, бозор муносабатлари шароитида вилоят иқтисодиёти ҳам анчагина ўзини тиклаб олади.

А. МАДАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

• ЛОЙИҲА

Суверен республикаларнинг Иттифоқи тўғрисида ШАРТНОМА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

ўзаро ёрдам асосига, Иттифоқ шартномаси ва республикалараро битимлар юзасидан олинган мажбуриятларни виждонан бажариш асосига қурадилар.

Шартномада қатнашувчи республикалар бир-бирларига нисбатан куч ишлатмаслик, куч ишлатиш билан дўқ урмаслик, бирон-бир зўравонлик ҳаракатларини қилмаслик, бошқа республикаларнинг ҳудудий яхлитлигига тажовуз этмаслик мажбуриятини оладилар.

Республикалар ўз ҳудудида ажнабий давлатларнинг қуролли тузилмалари ва ҳарбий базалари жойлаштирилишига йўл қўймаслик, Иттифоқ мақсадларига зид бўлиб тушадиган ёки унга кирувчи республикаларнинг манфаатларига қарши қаратилган битимларни тузмаслик мажбуриятини оладилар.

5-модда. **ССР Иттифоқидаги ваколатларнинг фарқлаб қўйилиши**

Шартнома қатнашчилари ССР Иттифоқига қуйидаги ваколатларни:

— Иттифоқ ва унга кирувчи республикалар суверенитетини ҳамда ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилиш;

— ССР Иттифоқининг давлат хавфсизлигини таъминлаш; ССР Иттифоқи давлат чегарасини белгилаш ва қўриқлаш; ССР Иттифоқининг давлат чегарасини тегишли республиканинг розилиги билан ўзгартириш;

— ССР Иттифоқи мудофаасини ташкил этиш ҳамда ССР Иттифоқи Қуролли Кучларига, ССР Иттифоқи чегара, ички ва темир йўл қўшинларига раҳбарлик қилиш; уруш эълон қилиш ва сулҳ тузиш;

— мудофаа корхоналари ва ташкилотларига қурол-яроғлар ва ҳарбий техника яратиш ҳамда ишлаб чиқариш соҳасида раҳбарлик қилиш;

— Умумиттифоқ ташқи сиёсатини амалга ошириш; чет давлатлар ва халқаро ташкилотлар билан муносабатларда вакиллик қилиш; ССР Иттифоқининг халқаро шартномаларини тузиш; Иттифоқ ва республикаларнинг ташқи сиёсий фаолиятини мувофиқлаштириб туриш;

— ССР Иттифоқи ваколатлари доирасида ташқи иқтисодий фаолиятни амалга ошириш;

— Иттифоқ бюджетини тасдиқлаш ва ижро этиш;

— космик тадқиқотларни, Умумиттифоқ алоқа ва ахборот, геодезия ва картография, метрология ва стандартлаш системаларини бошқариш;

— ССР Иттифоқи Конституцияси ва қонунларига риоя этилишини назорат қилиш; Иттифоқ қарамоғига кирувчи масалалар юзасидан қонунлар қабул қилиш; республикалар билан келишилган масалалар юзасидан қонун асосларини белгилаш;

— жамоат тартибини сақлаш ва жиноятчиликка қарши кураш соҳасидаги фаолиятни мувофиқлаштириб туриш ваколатларини беради.

ССР Иттифоқи республикалар билан биргаликда қуйидаги ваколатларни:

— ССР Иттифоқи Конституциясини қабул этиш, унга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш; ССР Иттифоқи фуқароларининг ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш;

— ССР Иттифоқининг ташқи сиёсат йўлини белгилаш ҳамда Иттифоқ давлат ҳокимиятининг олий идоралари системаси орқали шу йўлнинг амалга оширилишини назорат қилиш; ССР Иттифоқи ва республикалар фуқароларининг халқаро муносабатлардаги ҳуқуқларини ҳамда манфаатларини ҳимоя қилиш; ташқи иқтисодий фаолият асосларини белгилаб бериш; ягона божхона иши; Иттифоқ ва республикаларнинг иқтисодий зона ва ССР Иттифоқининг денгизлар соҳили яқинидаги табиий бойликларига бўлган суверен ҳуқуқларини амалга ошириш;

— ССР Иттифоқи ва унга кирувчи республикалар давлат хавфсизлигининг стратегиясини белгилаш; Иттифоқ аъзоларининг давлат хавфсизлигини таъминлаш; ССР Иттифоқи давлат чегараси, ССР Иттифоқи денгиз бўшлиқлари ва осмон бўшлиғи режимини белгилаш;

— ССР Иттифоқининг ҳарбий сиёсатини белгилаш; ССР Иттифоқининг мудофаасини ташкил этиш ва таъминлаш тадбирларини амалга ошириш; республикалар ҳудудида қўшинларнинг ва ҳарбий объектларнинг жойланиши ҳамда фаолияти билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал этиш; ҳарбий хизматга чақириш ва уни ўташнинг ягона тартибини белгилаш; халқ хўжалигининг сафарбарлик тайёрлигини уюштириш;

— Мамлакат ижтимоий-иқтисодий тараққиёти стратегиясини белгилаш ва Умумиттифоқ бозорини ривожлантириш учун шароит яратиш; умумий валютага асосланган ягона молия-кредит, пул, солиқ ва нарх сиёсатини ўтказиш; Иттифоқ бюджетини тузиш ва унинг ижросини назорат қилиш; ССР Иттифоқининг олтин захирасидан, олмос ва валюта жамғармаларидан фойдаланиш; Умумиттифоқ дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш; маҳаллий ривожланиш ҳамда табиий офатлар ва фалокатларнинг оқибатларини тугатиш, Умумиттифоқ жамғармаларини, шунингдек, республикалар билан келишилган бошқа жамғармаларни вужудга келтириш ҳамда уларни идора қилиш; ажнабий давлатларга ёрдам бериш, халқаро қарз олиш ва қарз бериш тўғрисида битимлар тузиш; давлатнинг ташқи ва ички қарзларини тартибга солиш;

— Мудофаа корхоналари ва ташкилотларига фуқаролар учун керакли маҳсулотларни яратиш ва ишлаб чиқариш соҳасида раҳбарлик қилиш;

— Мамлакатнинг ягона ёқилғи-энергетика системасини, темир йўл, ҳаво, денгиз транспорти ва магистрал қувурларини бошқариш;

— Табиатдан фойдаланиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш асосларини белгилаш, келишилган экология сиёсатини ўтказиш;

— Ижтимоий сиёсат асосларини, шу жумладан, иш билан таъминлаш ва аҳолининг кўчиши, меҳнат шароитлари ва уни муҳофаза қилиш, ижтимоий таъминот ва суғурта, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, оилани, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалаларини белгилаш; энг оз тирикчилик даражасини кафолатли таъминлаш; маданиятни ривожлантиришга кўмаклашиш;

— Оз сонли халқларнинг азалий истиқомат муҳитини сақлаб қолишини, уларнинг иқтисодий ва маданий ривожланиши учун зарур шароитларни таъминлаш;

— Фундаментал илмий тадқиқотларни ташкил этиш ва ўтказиш ҳамда фан-техника тараққиётини рағбатлантириш; олий мактабни ривожлантиришдаги, олий малакали илмий педагог кадрларни тайёрлашдаги ва уларни аттестациядан ўтказишдаги сиёсатни ва асосий қоидаларни белгилаш ваколатларини амалга оширади.

Ушбу моддада белгиланган ваколатлар Иттифоқ шартномасида қатнашувчи барча республикаларнинг розилиги билангина ўзгартирилиши мумкин.

ССР Иттифоқининг ваколатларини амалга ошириш ёки ССР Иттифоқи билан республикаларнинг биргаликдаги ваколатлари соҳасида ҳуқуқларни амалга ошириш ва вазифаларни ижро этиш масалалари юзасидан баҳслар келиштирувчилик тартиб-қоидалари воситаси билан ҳал этилади. Келишувга эришилмаган тақдирда баҳслар ССР Иттифоқи Конституциявий судининг муҳокамасига ҳавола этилади.

6-модда. **Иттифоқ ваколатларини амалга оширишда республикаларнинг иштироки**

Республикалар ССР Иттифоқининг ваколатларини амалга оширишда Иттифоқ идораларини биргаликда тузиш, манфаатлар ва ҳаракатларни келиштиришнинг бошқа омиллари ҳамда тартиб-қоидаларини вужудга келтириш воситаси орқали қатнашадилар.

Ҳар бир республика ССР Иттифоқи билан битим тузиш орқали ўзининг айрим ваколатларини амалга оширишни Иттифоққа қўшимча равишда топшириши, Иттифоқ эса барча республикаларнинг розилиги билан ўзининг айрим ваколатларини уларнинг ҳудудида амалга оширишни улардан бирига ёки бир нечасига топшириши мумкин.

7-модда. **Мулкчилик.**

ССР Иттифоқи ва республикалар ССР Иттифоқи ва республикаларнинг қонунларида кўзда тутилган мулкчилик барча шаклларининг эркин ривожланиши ва ҳимоя қилинишини таъминлайдилар, ягона Умумиттифоқ бозори амал қилишига кўмаклашадилар.

Республикалар ўз ҳудудидаги ер, ер ости бойликларидан ва бошқа табиий ресурсларнинг, шунингдек, давлат мол-мулкининг мулкдоридирлар, давлат мол-мулкининг шартнома асосида Иттифоқ зиммасига юклатилган ваколатларни амалга ошириш учун унинг мулки қилиб мустаҳкамлаб қўйилган қисми бундан мустаснодир.

Иттифоқ мулкидан республикаларнинг муштарак манфаатлари йўлидагина, шу жумладан, уларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиёт даражасини бараварлаштириб олиш мақсадида фойдаланилади ҳамда бу мулк шу манфаатлар йўлида кўпайтириб борилади.

Республикалар ССР Иттифоқининг олтин, олмос ва валюта жамғармаларида ўз улуши бўлиши ҳуқуқига эгадирлар ва шу жамғармалардан фойдаланишда қатнашадилар.

Иттифоқнинг ваколатларини рўёбга чиқариш учун ердан, ер ости бойликларидан ва бошқа табиий ресурслардан фойдаланиш республикаларнинг ССР Иттифоқи фаолияти учун зарур шароит яратадиган қонунлари доирасида амалга оширилади.

8-модда. **Солиқлар ва йиғимлар**

Республикалар солиқлар ва йиғимларни мустақил равишда тайинлайдилар, ўз бюджетини белгилайдилар.

ССР Иттифоқининг ваколатлари амалга оширилиши учун республикалар билан келишиб белгиланадиган миқдорларда Иттифоқ солиқлари ва йиғимлари, шунингдек, Умумиттифоқ дастурларига улуш ажратмалари белгиланади, мазкур ажратмаларнинг ҳажми ва ишлатиладиган соҳаси Иттифоқ билан республикалар ўртасидаги ҳар йилги битим билан уларнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиёти кўрсаткичлари эътиборга олиниб, тартибга солинади.

9-модда. **ССР Иттифоқи Конституцияси**

Иттифоқ шартномаси ССР Иттифоқи Конституциясининг асосидир.

ССР Иттифоқининг Конституцияси шартномада қатнашувчи давлатлар вакилларининг съезди томонидан қабул қилинади.

ССР Иттифоқининг Конституцияси Иттифоқ шартномасига зид бўлмаслиги керак.

10-модда. **Қонунлар**

ССР Иттифоқи қонунлари, республикаларнинг Конституциялари ва қонунлари Иттифоқ шартномасининг қоидаларига зид бўлмаслиги керак. ССР Иттифоқининг қонунлари унинг қарамоғидаги масалалар бўйича устунликка эга бўлади ҳамда барча республикалар ҳудудида ижро этиш учун мажбурийдир.

Республикаларнинг қонунлари ўз ҳудудида Иттифоқ қарамоғига топширилган масалалардан бошқа барча масалалар бўйича устунликка эга бўлади.

ССР Иттифоқи билан республикаларнинг биргаликда юритиладиган масалалар бўйича ССР Иттифоқининг қонунлари мазкур қонунларда манфаатларига дахл қиладиган республика эътироз билдирмаган тақдирда кучга киради.

Республика, агар ССР Иттифоқининг қонуни Иттифоқ шартномасини бузадиган бўлса, республика Конституциясига, шунингдек, унинг ўз ваколатлари доирасида қабул этган қонунларига зид келадиган бўлса, унга қарши норози бўлиб, шикоят билдиришга ҳақлидир. ССР Иттифоқи, агар республиканинг қонунлари Иттифоқ шартномасини бузадиган бўлса, СССР Конституциясига, шунингдек, ССР Иттифоқи ўз ваколатлари доирасида қабул этган қонунларга зид бўлса, норози бўлиб, шикоят билдиришга ҳақлидир. Иккала ҳолдаги баҳслар келиштирувчилик тартиб-қоидалари воситаси билан ҳал қилинади ёки ССР Иттифоқи Конституциявий судига топширилади.

III.

ИТТИФОҚ ИДОРАЛАРИ

11-модда. **Иттифоқ идораларининг шакллантирилиши**

Иттифоқ ҳокимият ва бошқарув идоралари республикаларнинг вакиллиги асосида шакллантирилади ҳамда ушбу шартноманинг қоидаларига қатъий мувофиқ равишда ишлайди.

12-модда. **ССР Иттифоқи Олий Кенгаши**

Иттифоқнинг қонун чиқарувчилик ҳокимиятини ССР Иттифоқи Олий Кенгаши амалга оширади, у икки палатадан иборат бўлади: ССР Иттифоқи Олий Кенгашининг юқори палатаси — Республикалар Кенгаши Иттифоққа бевосита кирувчи республикаларда сайланадиган тенг сонли вакиллардан шаклланади.

ССР Иттифоқи Олий Кенгашининг қуйи палатаси — Иттифоқ Кенгаши бутун мамлакат аҳолиси томонидан тенг сонли сайловчилар бўлган сайлов округлари бўйича сайланади.

ССР Иттифоқининг Олий Кенгашида барча миллий-ҳудудий тузилмаларнинг вакиллари бўлишига кафолат берилади.

Муқобил нусха:

(Иттифоқнинг қонун чиқарувчилик ҳокимиятини СССР Олий Кенгаши амалга оширади, у икки палатадан иборат бўлади:

СССР Олий Кенгашининг Республикалар Кенгаши ушбу шартномада қатнашувчи республикаларда сайланган тенг сонли вакиллардан шаклланади.

СССР Олий Кенгашининг Иттифоқ Кенгаши бутун мамлакат аҳолиси томонидан тенг сонли сайловчилар бўлган сайлов округларида сайланади.

СССР Олий Кенгашида барча миллий-ҳудудий тузилмаларнинг вакиллари бўлишига кафолат берилади).

13-модда. **ССР Иттифоқининг Президенти**

ССР Иттифоқининг Президенти — олий ижроия-бошқарув ҳокимиятига эга бўлган Иттифоқ давлатининг бошлиғидир.

ССР Иттифоқининг Президенти Иттифоқ шартномасига, ССР Иттифоқи Конституцияси ва қонунларига риоя этилишининг кафили бўлиб иш кўради; ССР Иттифоқи Қуролли Кучларининг Олий бош қўмондонидир; чет мамлакатлар билан муносабатларда Иттифоқ номидан вакиллик қилади; ССР Иттифоқи халқаро мажбуриятларининг бажарилишини назорат қилади.

Президент Иттифоқ фуқаролари томонидан умумий, тенг ва тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида, яширин овоз бериш йўли билан беш йил муддатга сайланади ва кетма-кет икки муддатдан ортиқ сайланмайди. Умуман Иттифоқда ва кўпчилик республикаларда овоз беришда қатнашган сайловчилар овозларининг ярмидан кўпини олган номзод сайланган ҳисобланади.

14-модда. **ССР Иттифоқининг Вице-президенти.**

ССР Иттифоқининг Вице-президенти ССР Иттифоқининг Президенти билан бирга сайланади. ССР Иттифоқининг Вице-президенти ССР Иттифоқи Президенти берган ваколатга биноан унинг айрим вазифаларини бажаради ва Президент йўқ бўлган ҳолларда ва у ўз вазифаларини амалга оширишига имконият бўлмаган ҳолларда СССР Президентининг ўрнини босади.

15-модда. **Федерация Кенгаши**

Федерация Кенгаши ССР Иттифоқи Президенти раҳбарлигида Иттифоқ ички ва ташқи сиёсатининг асосий масалаларини кўриб чиқиш, республикаларнинг ҳаракатларини келиштириш, Иттифоқ билан республикаларнинг муносабатларини мувофиқлаштириб туриш учун ССР Иттифоқининг вице-президенти, республикаларнинг Президентлари (олий давлат мансабдор шахслари)дан иборат қилиб тузилади.

16-модда. **ССР Иттифоқи Вазирлар Кабинети**

ССР Иттифоқининг Вазирлар Кабинети ССР Иттифоқининг Президенти томонидан ССР Иттифоқи Олий Кенгаши билан келишиб, ССР Иттифоқининг Бош вазири, Бош вазирнинг ўринбосарлари вазирлардан ССР Иттифоқининг бошқа давлат идоралари раҳбарларидан иборат таркибда тузилади.

Вазирлар Кабинетининг ишида республикалар ҳукуматларининг бошлиқлари ҳал қилувчи овоз ҳуқуқи билан қатнашишлари мумкин.

ССР Иттифоқи Вазирлар Кабинети Иттифоқнинг ваколатларига мувофиқ иш кўради, СССР Президентига бўйсунади ва ССР Иттифоқи Олий Кенгаши олдида жавоб беради.

17-модда. **ССР Иттифоқининг Конституциявий суди**

ССР Иттифоқининг Конституциявий суди ССР Иттифоқи ва республикаларнинг қонун ҳужжатлари, ССР Иттифоқи Президентининг ва республикалар президентларининг фармонлари, ССР Иттифоқи Вазирлар Кабинетининг меъёрий ҳужжатлари Иттифоқ шартномасига ва ССР Иттифоқи Конституциясига мувофиқлиги тўғрисидаги масалаларни кўриб чиқади, шунингдек, Иттифоқ билан республикалар ўртасидаги ҳамда республикалар ўртасидаги улар қонун ҳужжатлари Конституцияга мувофиқлиги тўғрисидаги баҳсларни ҳал этади.

18-модда. **Иттифоқ судлари**

Иттифоқ судлари ССР Иттифоқининг Олий судидан, ССР Иттифоқининг Олий ҳакамлик судидан, ССР Иттифоқи Қуролли Кучларидаги судлардан иборат.

ССР Иттифоқининг Олий суди билан ССР Иттифоқининг Олий ҳакамлик суди Иттифоқ ваколатлари доирасидаги судлов ҳокимиятини амалга оширади. Республикалар олий судлов, ҳакамлик идораларининг раислари лавозимларига кўра, тегишли равишда ССР Иттифоқи Олий суди ва ССР Иттифоқи Олий ҳакамлик суди таркибига кирадилар.

19-модда. **ССР Иттифоқи прокуратураси**

ССР Иттифоқи қонун ҳужжатларининг ижросини назорат қилиш ССР Иттифоқи Бош прокурори, республикаларнинг бош прокурорлари (прокурорлари) ва уларга бўйсунувчи прокурорлар томонидан амалга оширилади.

ССР Иттифоқининг Бош прокурори СССР Олий Кенгаши томонидан тайинланади ва унга ҳисоб беради.

Республикаларнинг бош прокурорлари (прокурорлари) республикаларнинг олий қонун чиқарувчи идоралари томонидан тайинланади ва лавозимларига кўра ССР Иттифоқи прокуратурасининг ҳайъати таркибига киради. Улар Иттифоқ қонунларининг ижросини назорат қилиш соҳасидаги фаолиятлари хусусида республикаларнинг олий қонун чиқарувчи идораларига ҳам, шунингдек, ССР Иттифоқи Бош прокурорига ҳам ҳисоб берадилар.

IV.

ЯКУНИЙ ҚОИДАЛАР

20-модда. **ССР Иттифоқининг расмий тили.**

Шартнома қатнашчилари рус тилини ССР Иттифоқининг расмий тили деб тан оладилар.

21-модда. **ССР Иттифоқининг пойтахти**

ССР Иттифоқининг пойтахти Москва шаҳридир.

22-модда. **ССР Иттифоқининг давлат рамзлари**

ССР Иттифоқи давлат гербига, байроғига ва мадҳиясига эга бўлади.

23-модда. **Иттифоқ шартномасининг кучга кириши**

Иттифоқ шартномаси республикалар давлат ҳокимиятининг олий идоралари томонидан қабул қилинади ва республикаларнинг мухтор делегациялари томонидан имзоланган пайтдан бошлаб кучга киради. Иттифоқ шартномаси ССР Иттифоқи Федерацияси Кенгашининг қарорига биноан имзолаш учун очиб қўйилади.

Уни имзолаган республикалар учун ССР Иттифоқини тузиш тўғрисидаги 1922 йил шартномаси шу санадан эътиборан ўз кучини йўқотган деб ҳисобланади.

Иттифоқ билан Иттифоқ шартномасини имзоламаган республикаларнинг муносабатлари ССР Иттифоқининг амалдаги қонунлари, ўзаро мажбуриятлар ва битимлар асосида тартибга солиниши лозим.

24-модда. **Иттифоқ шартномасини ўзгартириш**

Иттифоқ шартномаси ёки унинг айрим қоидалари республикаларнинг тақдимларига биноан фақат ССР Иттифоқига аъзо бўлган барча давлатларнинг розилиги билангина бекор қилиниши, ўзгартирилиши ёки тўлдирилиши мумкин.

25-модда. **Шартномага иловалар**

Ушбу шартноманинг иловалари бор, уларда шартнома моддаларини амалга ошириш тартиб-қоидалари, воситалари ва муддатлари баён этилган.

Иловаларнинг рўйхати, уларни тайёрлаш ва имзолаш муддатлари шартномада қатнашувчи республикалар томонидан баённомада келишиб олинади, мазкур баённома шартноманинг бир қисми ҳисобланади.

• Навруз арафасида •

ДЎСТЛИК БОР ЖОЙДА ҲАМИША ШОДЛИК

● Қашқадарё вилояти билан Туркманистон ССРнинг Чоржўй вилояти аҳолиси азалий дўст ва қадрдон, ўзаро бордикелдиси бор. Бир дарё — Амударёдан сув ичади. Қолаверса Усмон Юсупов ва Баҳористон районларида туркман халқи, Хўжамбоз ва Дўстлик районларида ўзбек халқи вакиллари яшайди.

ЯҚИНДА Усмон Юсупов ва Баҳористон районлари билан Хўжамбоз райони раҳбарлари шу йил 21 мартда бўладиган Навруз байрамини ҳамкорликда ўтказишга келишиб олдилар. Шу мақсадда икки вилоят чегарасида ўтказиладиган Навруз умумхалқ байрами шодиёналари олдидан Усмон Юсупов районининг Ғафур Ғулом номли наслчилик заводида вилоят ва мазкур районларнинг Навруз байрамига тайёргарлик ҳамда уни ўтказиш ишчи гуруҳларининг учрашуви бўлиб ўтди. Бунда Қашқадарё вилояти партия қўмитаси котиби Сабоҳат Мирова, мафкура бўлими мудири ўринбосари Зиёдилло Бегимқулов, Усмон Юсупов район партия қўмитаси биринчи котиби Хурсанд Тошев, Ғафур Ғулом номли наслчилик заводи директори Мамат Жумақулов, Баҳористон район ижроия қўмитаси раиси Язтурди Сафаров, Хўжамбоз район партия қўмитаси иккинчи котиби Жумагелди Шарипов, «Правда» жамоа хўжалиги уюшмаси раиси Собир Эшов ва бошқалар қатнашди. Улар Шарқ халқларининг қадимий байрами — Наврўзни ҳамкорликда кутиб олиб, уни ўтказиш тадбирларини пухта келишиб олдилар. Бу муҳим тадбирни ўтган йили Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон ССР раҳбарларининг Олмаота учрашуви доирасида келишилган аҳд-паймонга биноан ижтимоий-сиёсий жиҳатдан қизиқарли ва дўстлик анъаналари руҳида ўтказишга қарор қилинди. Биз учрашув қатнашчилари билан суҳбатлашдик.

Собир ЭШОВ,— **Хўжамбоз районидаги «Правда» жамоа хўжалиги уюшмаси раиси:**

— Колхозимиз Туркманистон ССРда йирик хўжалик, киссасида 13 миллион сўм маблағ бор. Хўш, бу нима эвазига юзага келган? Ҳар йили камида 9 минг тонна пахта етиштирамиз. Чорвамиз ҳам кескин ривожланмоқда. Қир ва адирларда 20 минг бош қўй, 2 минг бош қорамол, 1200 та чўчқа, 16 мингта парранда боқилмоқда. Ҳамма соҳани оилавий ва жамоа пудратга ўтказганлигимиз қўл келмоқда.

Колхознинг «Бешир» бадиий ҳаваскорлик фольклор дастаси ишлаб турибди. Унга колхозчилардан юзга яқин йигит-қиз иштирок этмоқда. Айни пайтда Навруз тантаналарига бағишлаб туркман, ўзбек ва бошқа миллат куй ва қўшиқларидан иборат махсус байрам концерт дастури тайёрланмоқда. Полвонларимиз ҳам байрамга ҳозирлик кўрмоқдалар. Спорт беллашувлари, қўчқор, хўроз уриштиришлар ташкил қилинади. Бахт тўйларини ўтказамиз деган ниятдамиз.

Дўстлигимизнинг тарихи узоқ. Хўжалигимизга Ғафур Ғулом номли наслчилик заводи директори Мамат Жумақулов бошчилигида қашқадарёлик қўйчивонлар тез-тез боришади, тўйларимизда қатнашади. Баъзан авазчўлликлар билан қиз олиб, қиз берамиз. Бу халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда. Айниқса, умумхалқ референдумига тайёргарлик даврида бунинг ўзига хос аҳамияти бор. Халқимиз Иттифоқ тарафдори бўлишга ҳаракат қилмоқда. Шубҳасиз, СССР умумий хонадонимиз бўлиб қолади. Чунки, узоқ йиллар давомида қўлга киритилган озми-кўпми муваффақиятларимиз ягона Иттифоққа уюшиб ишлаётганлигимиз самарасидир.

Жумагелди ШАРОПОВ;— **Хўжамбоз район партия қўмитаси иккинчи котиби, Наврўзни ўтказиш ишчи гуруҳи раҳбари:**

— Менимча Наврўзни ҳамкорликда ўтказишимиз жуда мақбул иш. Мамлакатнинг турли ҳудудларида ҳар хил можаролар, миллий муносабатлар кескинлашган, қон тўкиш, хунрезликлар рўй бераётган бир даврда айрим кимсалар бундан фойдаланиб, СССР халқлари бирлигига путур етказишга уринаётганлигини халқимиз кескин қораламоқда. Ана шундай пайтда ўзбек халқи билан туркман халқи ўртасида байналмилал дўстлик кучайганлиги нур устига нур бўлиб, бошқаларга ибрат десак арзийди.

Районимизда Наврўзга тайёргарлик авж олдирилди. Тозалик ойлиги, кўчат ўтказиб, боғ-роғлар яратиш давом этаяпти. Байрамда икки жумҳурият чегарасида сумалак ва ёрма ошлари пиширилади. Кексаю-ёш яйловга кўчиб келиб, байрам кунлари ўтов тутиб яшайди. Ҳозир район маданият уйининг «Шодлик» дастаси махсус концерт дастури тайёрламоқда. Яқинда Наврўзга бағишлаб «Навруз» бадиий ҳаваскорлик ансамбли ташкил этдик. Туркманистон ССРда хизмат кўрсатган артист, таниқли бахши Жума Веллеков раҳбарлигида бахшилар ўз маҳоратларини намойиш қиладилар. Бу борада «Правда», «Большевик», «Коммунист», «Победа» жамоа хўжаликларида амалга оширилаётган тайёргарлик ишлари диққатга сазовор.

Хурсанд ТОШЕВ;— **Усмон Юсупов район партия қўмитасининг биринчи котиби, халқ депутатлари район Кенгаши раиси, Наврўзни ўтказиш ишчи группаси раҳбари:**

— Қўшни туркман дўстлар билан Навруз байрамини ўтказиш ҳақидаги хушхабарни районимиз чўлқуварлари қувонч билан кутиб олдилар. Байрам кунлари дўстлик ришталари янада мустаҳкамланади. Ҳозир тайёргарлик ишлари қизитиб юборилди. Бободеҳқонларимиз Навруз байрамигача ерларни экин-тикин экиш ишларига тайёрлаш, янги боғ-роғлар яратиш орзусида. Бу йил баҳорда бир миллион туп мевали дарахт кўчатлари ўтқазамиз. Кўчат ўтқазиш ойлигида, айниқса, Автономов номли 24-, «Тошкент», Ульянов номли, Калинин номли давлат хўжаликлари боғбонлари пешқадамлик қилмоқдалар.

Халқимизда дўстлашган ўзар, дўстлашмаган тўзар, деган ҳикматли гап бор. Мана, Усмон Юсупов ва Баҳористон районларида тукман миллатига мансуб 16 минг киши яшайди. Улар жуда аҳил ва иттифоқ. Ўзбеклар билан қуда-анда. Тўйида ҳам, азада ҳам бир-бирига елкадош. Ҳашар қилгудек бўлса ўзаро кўмакдош. Дўстлик шундай қудратли куч эканки, унинг олдида ҳар қандай муаммо ҳам чекинаверар экан.

Сабоҳат МИРОВА;— **Қашқадарё вилояти партия қўмитаси котиби:**

— Ўтган йилдан бошлаб қўшни Туркманистон ССР билан дўстлигимиз ва иқтисодий-ижтимоий алоқамиз янги босқичга кўтарилди. Улар бозорларимизни обод қилишда қатнашяптилар. Деҳқончиликдаги ишларда маслаҳатгўй. Айниқса, Қарши шаҳри билан Керки шаҳри, Дўстлик райони билан Нишон райони, Усмон Юсупов ва Баҳористон районлари билан Хўжамбоз райони меҳнаткашлари ўртасида ҳам маданий, ҳам иқтисодий-ижтимоий жиҳатдан дўстлик алоқалари кун сайин ривожланиб бораётганлиги қалбимизни қувонтирмоқда. Қўриқ районлар чегарасида ҳамкорликда ўтказиладиган Навруз шодиёналари икки қардош жумҳурият халқлари ўртасидаги байналмилал дўстликни янада мустаҳкамлашга, тенг ҳуқуқли суверен жумҳуриятларимиз мустақиллигини таъминлаш ва ягона Иттифоққа бирлашиш ишига хизмат қилади.

Тайёргарлик шундай: Наврўз байрами кунлари анъанавий дўстлик учрашувлари, бахт тўйлари ўтказилади. Ўланлар, ёр-ёрлар ижро этилади. Қадимий қиз қувди, кўпкари мусобақалари, полвонлар беллашуви ўтказилади. Дўстлик дастурхонларига икки халқ вакиллари тайёрлаган таомлар тортилади. Оммавий сайллар, шубҳасиз, унутилмас воқеа бўлиб қолади.

Ҳа, Наврўз айёми тобора яқинлашмоқда. Бу қутлуғ кунни қашқадарёлик чўлқуварларгина эмас, Амударё этагида жойлашган қўшни туркманлар ҳам эзгулик билан орзиқиб кутишмоқда.

Муса КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ҲАР ҚИШЛОҚНИНГ ЎЗ ЎЛАНИ БОР

Буюк бобомиз Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги муносабати билан Тошкент вилояти район ва қишлоқларида турли тадбирлар ўтказилмоқда.

Пискент районида ташкил қилинган тадбирлардан бири «Ҳар қишлоқнинг ўз ўлани бор» деб аталади. Унда турли миллат аъзолари қатнашаётганлиги репертуарнинг ранг-баранглигини таъминлаётир. Тадбирда ўндан зиёд жамоа ўзи тайёрлаган программа билан қатнашмоқда. Чиқишларда қадимги унутилаёзган урф-одатлар, расм-русумлар намойиш қилиняпти. Лапарлар, айтишувлар, шеър-қўшиқлар ижро этиляпти. Бунда А. Навоий ижодига мансуб шеърларга кенг ўрин берилганлиги диққатга сазовордир.

Тельман номли ва «Гулистон» жамоа хўжаликлари ҳаваскорлик дасталари айниқса пухта тайёргарлик кўрганликларини намойиш этишди. Куни кеча бўлиб ўтган район кўрик-конкурсида «ЎзССР 50 йиллиги» жамоа хўжалиги ҳаваскорлари ғолиб деб топилди. Ғолиблар қимматбаҳо совғалар, кўрик қатнашчилари эса диплом ва фахрий ёрлиқлар билан тақдирландилар.

А. МАННОПОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ОБ-ҲАВО...

Ўзбекистон ССР об-ҳавони ўрганиш марказидан хабар беришларича, ҳафтанинг боши ва охирида жумҳуриятда об-ҳаво беқарор кечади, ёғингарчилик бўлади. Ғарбдан секундига 15-17 метр тезлик билан шамол эсади. Қолган кунлари ёғингарчилик бўлмайди. Ҳафтанинг биринчи ярмида ҳамма жойда ҳарорат пасаяди. Кечаси 0-5 даража совуқ, кундузи 4-9 даража иссиқ, жанубда кечаси 2 даража совуқ — 3 даража иссиқ, кундузи 6-11 даража иссиқ. Шимолий жойларда эса кечаси 9-14 даража совуқ, кундузи 2 даража совуқ — 3 даража иссиқ. Ҳафтанинг иккинчи ярмида кун исий бошлайди.

...САЛОМАТЛИК

Семашко номидаги саломатликни тиклаш ва тиббий даволаш илмий-тадқиқот институти мутахассисларининг фикрига кўра, бундай об-ҳаво шароити аксарият беморларни безовта қилмайди. Бироқ ҳафтанинг боши ва охирида беморлар ўзларини нохуш сезишлари мумкин. Бундай пайтда юрак, томир хасталиги ҳамда ўпка ва бўғин шамоллаши, айниқса бод касаллигига учраган кишилар нохуш бўладилар. Қон босими ўзгарган кишилар ҳам бироз нохуш бўладилар. Бундай беморларга қон босимини маромлаштирадиган ва оғриқ қолдирадиган дори-дармонларни қабул қилиш тавсия этилади. Барча беморлар юриш ва ҳаракат машқларини бажаришлари мумкин. Овқатланиш ва дам олиш тартибига риоя қилиш фойдалидир.

ҲАЕТДА.

• Раззоқ Ҳамроев таваллудининг 80 йиллигига

САҲНАДА (актёр «Алишер Навоий» фильмида бош ролда).

САНЪАТКОР ЖОЗИБАСИ

Мен асли Бухоро вилоятининг машҳур Тезгузар қишлоғилик Раззоқ Ҳамроев билан биринчи марта 1945 йилда Наманганда учрашдим ва сўнгги марта орадан 35 йил ўтгач, санъаткорнинг етмиш йиллик юбилейида, Муқимий театрида ўтказилган ижодий кечада унинг ёнида, санъаткор дўстларимиз даврасида бўлдим.

Илк бор Наманганга «Қизил Ўзбекистон» газетасининг вазифаси билан борганимда уруш охирлаб қолган, Ғалабанинг яқинлашиб келаётгани томошабинларнинг руҳидан шундоққина сезилиб турарди. Театр олдидаги кенггина майдонда машҳур Эшонкарнай карнайини ҳаволатиб ғат-ғут янгратар, аллаким ноғора чалар, оламон ҳайқирар, ёш болалар ўйинга тушишарди.

Ўша куни «Тоҳир ва Зуҳра» қўйилар экан. Зал тўла одам. Ҳамроев мени балконга ўтқазиб қўйгач, ўзи саҳна орқасига ўтди.

Музика янгради. Парда очилиб, спектакль бошланди. Томошабинлар назарида Қоработир — Гитлер, Тоҳир ва Зуҳролар — халқ вакиллари эдилар. Воқеа ривожланиб борган сари залдагилар гоҳ сукутга чўмар, гоҳ қарсак чалиб, моҳир артистларни олқишлар эдилар.

Спектаклдан кейин Ҳамроевни театр фойесида кутиб турдим. У саҳнага олиб чиқадиган йўлакдаги эшикдан Эшон ака билан бирга чиқди. Биз учовлон Эшонкарнайнинг уйига бордик, ош еб, чой ичиб суҳбатлашдик. Ҳамроев яна икки кундан кейин Тошкентга, «Ўзбекфильм» студиясига бормоқчи эканини айтди. «Алишер Навоий» фильмидаги бош ролга актёрлар танланаётган экан, Раззоқ Ҳамроевни ҳам рўйхатга киритишибди.

— Кўзим етмайди,— деди Ҳамроев чарчоқликдан толган йирик қора кўзлари жовдираб. — Устоз Аброр Ҳидоятов... Олим Хўжаев... Ҳе, менга йўл бўлсин!

— Ботир майдонга тушгунча қўрқоқ, — Эшонкарнай алоҳида бино қўйиб ўстирган чиройли мўйлабларини бураганча хушнуд кулди.— Майдонда куч пайдо бўлади. Бўш келманг, Раззоқжон!

Икки кундан кейин менинг ҳам сафарим тугайди. Биз Раззоқ Ҳамроев билан Тошкентга бирга кетишга, менинг Олмазордаги уйимда қўнишга аҳдлашдик. Олмазор киностудия жойлашган Шайҳантоҳурга яқин, жой ҳам бемалол...

Тошкентга поездда келдик.

Ҳамроев ҳар кун эрталаб студияга кетганча қош қорайгач, ҳориб-толиб келади. Озгина тамадди қилиб олгач, сценарий мутоаласига берилади. Мен ундан ишлари қандай бораётганини сўрасам, «суҳбатлашяпмиз», «проба» бўляпти», дейди. «Пробаси нима?», десам, Комил Ёрматов, операторлар, ёрдамчи режиссёрлар уни гоҳ гримсиз, гоҳ гримда суратга олаётганликларини, сўзлатиб, монологлар ўқитиб синаб кўраётганликларини айтади. Яна қоғозга тикилади, алланималарни ёдлайди...

Орадан яна бир неча кун ўтгач, анча озиб-тўзган, кўзлари киртайган Ҳамроев студиядан ниҳоятда ҳаяжонланиб келди:

— Қабул қилишди,—деди у қувончини ичига сиғдиролмай. — Яқинда съёмкалар бошланади.

Ҳамроев ўша куниёқ киностудиянинг ётоқхонасига кўчиб кетди...

Орадан икки йил ўтгач, биз «Алишер Навоий» фильмини кўрдик. Ўзбек кино санъати туркий олам буюк даҳосининг 500 йиллигига кечикиб бўлса ҳам арзигулик туҳфа тайёрлади. Нодир бадиий фильм фақат Иттифоқимизда эмас, балки, жаҳон экранларида намойиш қилинди, ўзбек адабиёти ва санъатининг обрўсини баланд кўтарди, Навоий даври, ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳаққоний ҳикоя бўлиб кенг ёйилди. Кинофильм учун уни яратган ижодий коллективга, шу жумладан бош роль ижрочиси Раззоқ Ҳамроевга СССР Давлат мукофоти берилди.

14 йил давомида Наманган театрида самарали ишлаган, «Алишер Навоий» фильмидаги ижодий меҳнати юксак баҳоланган Раззоқ Ҳамроев олдида кенг имкониятлар очилди. Уни пойтахт театрлари актёрлик, режиссёрлик ишларига таклиф қила бошладилар. Лекин Ҳамроев бошқача иш тутди: Тошкент Театр ва рассомчилик институтига оддий талаба бўлиб ўқишга кирди. Киностудиядаги иш жараёнида, устоз актёрлар билан ўта талабчан иш муҳитида у ўқиш-ўрганишга, саҳна ва экран сирларини чуқурроқ тушуниб етишга ўзида эҳтиёж сезди.

Хуллас, у оддий талабалик курсисига ўтириб, беш йил давомида қунт билан маърузалар эшитди, мутолаа қилди, ижодий баҳсларга қатнашди. Айни вақтда у театрларга бориб, спектакллар кўрар, киностудияда дубляж (таржима) ишларида қатнашар, театрларда, айниқса Муқимий театрида бадиий кенгашлардаги янги асарларнинг муҳокамаларида фаол иштирок этарди. У талабалик чоғларидаёқ бу театрда актёр сифатида иш бошлади ва умрининг охиригача, яъни 35 йил давомида шу ижодхонада самарали меҳнат қилди.

Ижодкорларнинг ҳам мавзу, ҳам ғоя, ҳам услуб, ҳам завқ, дид жиҳатидан ҳамфикрлари, маслакдошлари бўлади. Ҳар бирининг ўз диди, услуби, сирли жозибаси бўлган ҳолда биргаликда ишлашни орзу қиладилар.

Санъаткорнинг сеҳри — ундаги туғма истеъдод жозибасининг нозик ифодаси.

Ҳамроевнинг мени мафтун қилган, деярли ярим аср аввал илк бор Наманганда учрашганимиздаёқ ўзига ипсиз боғлаган, кейинчалик эса, дўстлигимиз ришталарини пишитган эзгу фазилати унинг ўзига хос ҳам инсоний, ҳам ижодий жозибасидир.

Биз у билан танишганимиздан то ижодий ҳамкорлик қила бошлаганимизга қадар орадан ўн беш йилча вақт ўтди.

Дастлаб Муқимий театрида «Фарғона ҳикояси» музикали драмаси саҳналаштирилди. Асарга устоз Тўхтасин Жалилов музика бастаcomponentлади. Раззоқ Ҳамроев саҳналаштирди. Тарихий ва афсонавий мавзулардаги пьесалардан кейин замонавий драманинг, айниқса пахтачилик соҳасидаги халқ бошига кулфатлар солган қусурларнинг ҳажв ва кулги воситасида аччиқ танқид қилиниши у даврда жуда хатарли эканини билган Ҳамроев спектаклни қиёмига етказиш устида тун-кун ишлар, премьера яқинлашган сари ҳаяжони ортар, феълидаги сиполик билан репетицияларни давом эттирар, ҳар бир сўз, ҳар бир ҳаракат, музика ижросига алоҳида эътибор берар, мақсад сари изчил интиларди...

Спектакль томошабинга манзур бўлди-ю, бироқ кунлардан бир кун Раззоқ ака менга телефон қилиб:

— Иш чатоқ, — деди. — Тез етиб келинг.

Учрашдик. У менга раҳбарлардан биридан қаттиқ танбеҳ эшитганини айтгач:

— Нима қиламиз? — деб сўради.

— Ҳеч нима қилмаймиз. Пахта яккаҳокимлиги ҳақиқат. Халқнинг ночор аҳволи аён. Танқидимиз аччиқ, лекин ҳақиқат. Спектаклни тўхтатмаймиз.

— Мен ҳам шундай фикрдаман,— Ҳамроев истеҳзоли жилмайди. — Янги асарни қачон ўқиймиз?

Ўз ишига ишонч, ижод йўлида қатъият, тинимсиз изланиш, ўз дўстлари, ҳамкорларига ҳурмат, яхшиликни, ташаббусни вақтида қўллай билиш, бошқалар иккиланган пайтларда уларга далда бера билиш Ҳамроевга хос ноёб фазилатлар эди.

Ҳамроев бетакрор истеъдоди ва инсоний жозибаси билан санъаткорларни қайноқ ишга, улкан ижодга торта билди, устозларнинг кўкрагини кўтарди, ёшларни бирлаштирди, руҳлантирди, маънавий етук, асил образлар яратишга, ижодий жасоратга чорлади.

Биз Ҳамроев билан ҳамкорликда «Ўғил уйлантириш», «Тошболта ошиқ», «Ажаб савдолар» музикали комедияларини яратдик. Тўхтасин Жалилов, Манас Левиев, Юнус Ражабий, Сулаймон Юдаков, Сайфи Жалил каби етук бастакорлар Ҳамроев саҳналаштирган асарларга музика бастададилар.

Ҳамроев саҳнада ва экранда Алишер Навоий, Муқимий, Хўжа Насриддин, Мирзакарим қутидор, Ҳамза образларини яратди. Ғарбий Европа ва рус драматургиясининг бир қанча шоҳ асарларини саҳналаштирди, бош ролларни ўзи ижро этди.

Ҳамроевнинг жозибаси шу қадар сеҳрли эдики, у билан ҳамкорликда ишлаган хоҳ адиб, хоҳ актёр, режиссёр ёки бастакорнинг албатта муроди ҳосил бўлар, яна бирга ишлашни орзу қиларди.

Юлдузлар сўнар эмиш-у, шуъласи мангу порлаб турармиш. Ҳамроев истеъдод юлдузининг жозиба нури ҳам ҳамон порлаб турибди.

Ҳамид ҒУЛОМ,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси.

Футбол

БИРИНЧИ УЧРАШУВ

● Мавсум бошида
● Дахлсиз дарвозалар
● Йирик ҳисоб

Миллионлаб мухлислар учун қувончли, айни пайтда «серташвиш» кунлар бошланди. Олий лига командалари ўртасида мамлакат чемпионати байроғи кўтарилди. Ишқибозлар ён дафтарларига дастлабки таассуротлар ва ҳисобларни қайд қилиб қўйишди. Мавсум очилишига бағишланган тантана «Пахтакор» стадионида ҳам бўлиб ўтди. Севимли командамиз мухлислари ўйингоҳни ҳар қачонгидан тўлдириб ўтиришди. Олқишлар остида футболчиларга тўн ва дўппи кийдирилди.

Бу йилги мавсум барвақт бошланди. Олти йиллик танаффусдан кейин яна олий лигачилар сафига қўшилган «Пахтакор» футболчилари дастлабки учрашувни ўтказишди. Улар Одессанинг «Черноморец» жамоаси билан ўзига хос имтиҳон, у ҳам бўлса, мухлислар даврасида мавсумга қанчалик пухта тараддуд кўрилганлигининг амалда муваффақиятли намойиш этиш эди. Сирасини айтганда, пахтакорчилар мавсум бошидаёқ ишқибозларни ранжитиб қўйишмади. Ўйиннинг биринчи ярмида ҳар иккала томон ўзаро синовчан ҳаракатлар қилишди. Албатта, биринчи ўйинда жамоадошларнинг бир-бирларини яхши тушунишлари, тўп оширишда аниқ ҳаракат қилишларда андак сусткашлик кўринди. Шунга қарамамай, пахтакорчиларнинг ўйинлари кўпчиликда яхши таассурот қолдирди.

Танаффусдан кейин ташаббус асосан майдон эгаларида бўлди. Дарвоза ёнида хавфли ҳолатни юзага келтириш, кетма-кет ҳужумга ўтиш, қолаверса, меҳмонларни таҳликага солишга зўр берилди. Зеро одессалик дарвозабон В. Чехоевнинг маҳорати «Черноморец»ни мағлубиятдан асради. Учрашувда биринчи тўпни киритиш насиб этмади. Дарвозалар дахлсиз қолди. Мухлисларда мавсум бошида ғалаба тўпининг «тоши» оғирроқ бўлади, деган таассурот қолди. Шундай қилиб майдон эгалари ўз ҳисобларига дастлабки очони ёзишди.

Қолган ўйинларда қуйидаги ҳисоблар қайд қилинди: ЦСКА—«Металлист—4:0 «Спартак» (Вл)—«Локомотив»—2:2, «Арарат»—«Динамо» (Мн)—1:0. «Помир»—«Днепр»—0:0. Кеча «Металлург» — «Спартак» (М), «Динамо»—«Шахтёр», «Динамо» (К)—«Торпедо» учрашувлари билан дастлабки тур ўйинларига якун ясалди. Пахтакорчилар навбатдаги учрашувни 16 март куни ўз майдонларида «Днепр» командаси билан ўтказишади.

Ҳ. НОСИРОВ.

Футбол мавсумининг очилишидан лавҳалар.

Суратқашлар Н. Муҳаммаджонов ва Б. Холмирзаев.

«ОЙНАИ ЖАҲОН»ДА КЎРИНГ

12—17 март

12, сешанба

● **УзТВ-I**

18.00 Янгиликлар. 18.05 Мультфильм. 18.25 «Чорвадор» 19.00 Халқаро ҳаёт. 19.25 Тижорат хабарлари. 19.30 Ахборот. 19.50 «Санъат олами». 20.25 Спортлото. 20.30 «Ахборот». 20.50 Навоий ғазаллари билан айтиладиган қўшиқлар. 21.30 Время. 22.15 «Мулоқот» Атамашунослик муаммолари. 23.15 «Қалдирғоч». Қисқа метражли бадиий фильм.

● **УзТВ-II**

19.05 «Ложувард кўллар» Телефильм. 19.20 «Болалар — бизнинг келажагимиз». Кинопрограмма. 20.00 «Лаҳза». Хабарлар. 20.10 «Йўлингиз бехатар бўлсин!» 20.40 «Кинокўзгуда ҳаёт». **Душанбе** кўрсатади. 21.30 Время. 22.15 «Тангрим». Бадиий фильм.

● **МТ-I**

7.00 «Тонг». 9.30 Долзарб репортаж. «Иттифоқ шартномаси — ҳамжиҳатликка йўл» 9.45 Мультфильм. 9.55 Болалар соати. 10.55 «Гамлет». Фильм-спектакли. Танаффус пайтида (12.30) «ТСН». 14.30 Мусиқий фильм. 15.30 Долзарб репортаж. 15.45 «Азизим». Бадиий фильм. 17.15 «Қўғирчоқ театри дунёси». 18.05 «Болалар мусиқий клуби». 18.45 «Танишинг: АСКО». 19.00 «ТСН». 19.15 Сизни Москва Кремли комендатурасининг намунали кўргазмали оркестри таклиф этади. 20.00 Мультфильм. 20.10 Режиссёр С. Самсонов фильмлари «Инглизча қотиллик». 1-серия. 21.30 Время. 22.15 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони». 23.00 Кинопанорама. 24.00 Халқаро янгиликлар. 00.20 «Позиция». 01.10 «Менинг ҳаётим». Бадиий фильм, 1-серия.

13, чоршанба

Телетомошабинлар диққатига: Профилактика муносабати билан чоршанба, 13 март куни МТ II кўрсатувлари соат 19.45 дан бошлаб олиб кўрсатилади.

● **УзТВ-I**

9.00 «Юртим жамоли» кинопрограмма. 10.00 «Лўли». Бадиий фильм. 11.20 «Иқбол» 18.00 Янгиликлар 18.05 Мультфильм. 18.25 «Қоракўлчилик муаммолари». 18.55 «Нон — ризқ-рўзимиз». 19.25 Тижорат хабарлари. 19.30 Ахборот. 19.45 «Ёшлик оқшоми». 20.30 Ахборот. 20.50 «Рақслар гулдастаси. 21.20 «Ўзбекистон киножурнали». 21.30 Время. 22.15 «Адолат ва жаҳолат». Ҳуқуқий публицистик кўрсатув.

● **УзТВ-II**

19.05 «Шифобахш нур». Телефильм. 19.20 «Навоийхонлик». 20.00 «Пульс». Хабарлар. 20.10 «Оловли қирғоқ». Бадиий фильм. 21.30 Время.

«Тошкент студияси кўрсатади».

22.15 «Эсдалик учун дастхат». 22.45 Қирғизистон киносанъати. Кинокўрсатув.

● **МТ-I**

7.00 «Тонг». 9.30 Ишчан чопар. 9.45 Болалар мусиқий клуби. 10.25 «Чемпионлар билан биргаликда». 10.40 Ҳужжатли фильм. 11.10 «Инглизча қотиллик», Бадиий фильм, 1-серия. 12.30 «ТСН». 12.45 «Кинопанорама». 13.45 Композитор Мурад Кажлаевнинг муаллифлик кечаси. 15.30 «ТСН». 15.45 «Ёзги гастроллар». Бадиий фильм. 17.40 Қўғирчоқ театри дунёси. 2-кўрсатув. 18.00 Болалар соати. 19.00 «ТСН». 19.15 Сиёсий мулоқотлар. 20.00 Мультфильм. 20.10 «Инглизча қотиллик». Бадиий фильм, 2-серия. 21.30 Время. 22.15 «Мусиқий калейдоскоп. 22.45 «Роллар машаққати». Актрисалар Н. Гундарева ва М. Нееловалар. 24.00 «Променад-концерт таништиради...» 00.20 «Менинг ҳаётим». Бадиий фильм, 2-серия.

14, пайшанба

● **УзТВ-I**

9.00 «Қайта туғилган қўшиқ». Телефильм. 9.20 «Кониют сири». Бадиий фильм. 10.35 «Алибек Днишев». Фильм-концерт. 18.00 Янгиликлар. 18.05 Мультфильмлар. 18.30 «Алифбо сабоқлари». 19.05 «Оққушлар». Бадиий публицистик кўрсатув. 19.30 «Ахборот 19.50 Одина Ғозиева ва Қаюмжон Усмоновлар концерти. 20.30 Ахборот. 20.50 Хуршид Даврон. «Ватан меҳри». Телевизион театр. 21.30 Время. 22.15 «Халқ иродаси». 22.30 «Севги қудрати». Бадиий фильм.

● **УзТВ-II**

19.05 «Тошкент студияси кўрсатади. «Бу оқшом» **Душанбе** кўрсатади. 21.30 Время. 22.15 «Оҳанги зиндаги». Публицистик кўрсатув. 23.15 «Хива вақти билан роппа-роса соат еттида». Телевизион фильм-концерт.

● **МТ-I**

7.00 «Тонг». 9.30 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра. 9.45 Мультфильмлар. 10.10 Болалар соати. 11.10 «Инглизча қотиллик». Бадиий фильм, 2-серия. 12.30 «ТСН». 12.45 Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. 14.45 «Сенга куйлайман». Ҳужжатли фильм. 15.30 ТСН. 15.45 «Узундан-узоқ тун». Бадиий фильм. 16.55 «Қўғирчоқ театри дунёси». 3-кўрсатув. 17.45 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.30 Қайта қуриш: Бу Японияда қандай бўлган?» 19.05 Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. 21.30 Время. 22.15 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра. 22.30 «Ялта-91». 22.45 «Ҳижронларга инонма». Шоир, журналист ва актёр. Ю. Визбор ижоди ҳақида. 24.00 Халқаро янгиликлар. 00.20 «Менинг ҳаётим». Бадиий фильм, 2-серия.

15, жума

● **УзТВ-I**

9.00 «Аёл қўли гўзаллик яратади». Кинопрограмма. 10.00 «Митти қочоқ». Бадиий фильм. 11.40 «Араб тили». 18.00 Янгиликлар. 18.05 Мультфильм. 18.15 Болалар учун. «Дилдан куйлаб, қувнаймиз». 18.50 «Яхшидан боғ қолади». 19.30 Ахборот. 19.45 «Райҳон» ансамблининг концерти. 20.25 Тижорат хабарлари. 20.30 Ахборот. 20.50 «Маърифатнома». 21.30 Время. 22.15 «Халқ иродаси». 22.25 Юнус Ражабий номидаги мақом дастасининг концерти.

● **УзТВ-II**

19.05 Цирк, цирк, цирк. 20.00 «Пульс» Хабарлар. 20.10 «Қозоғистон киносанъати». Кинокўрсатув. 21.20 «А+В» Катталар учун мультфильм. **Душанбе** кўрсатади. 21.30 Время. 22.15 Бевосита мулоқот. Бутуниттифоқ референдуми. 23.15 «Тоғлар тутаяпти». Бадиий фильм, 1-серия.

● **МТ-I**

7.00 Тонг. 9.30 Хоккей. СССР чемпионати. «Динамо» (Москва) — «Спартак». 11.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар. 12.30 ТСН. 12.45 Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. 14.45 Рус халқ қўшиқлари. 15.00 Мультфильмлар. 15.30 ТСН. 15.45 «Қаерда ишламайин...» Бадиий фильм. 17.00 «Агар сиз...» 17.45 «Маориф: СССРда ЭҲМ». 18.10 «Сиз яратган боғ». 18.50 «ВИД» программаси. 18.55 ТСН. 19.10 Бевосита мулоқот. «Иттифоқ шартномаси — ҳамжиҳатликка йўл». 20.10 «Узоқ-узоқда». Бадиий фильм. 21.30 Время. 22.15 Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. 00.30 Халқаро янгиликлар. 00.45 «ВИД» программаси.

16, шанба

● **УзТВ-I**

8.00 «Ассалому алайкум». 9.00 «Тутқич бермас қасоскорлар». Бадиий фильм. 10.15 Спорт кўрсатувлари! 1. «Саломат бўлинг.» 2. «Шоҳрух клуби». 11.15 «Ёшлик» студияси кўрсатади. 2x2=5. 13.15 «Ўқитувчи — улуғ ном». 14.15 «Дўстлик кўрсатуви. «Ягона оилада». 15.15 «Нон — ризқ-рўзимиз». 17.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Пахтакор» — «Днепр». (Днепропетровск). «Пахтакор» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида «Аралаш» ҳажвий киножурнал. 18.50 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар». 19.30 «Ахборот» 19.45 «Ўзбек тилини ўрганамиз». 20.15 «Оқшом эртаклари». 20.30 Ҳафтанома. 21.30 Время. 22.15 «Халқ иродаси». 22.35 «Ижодий учрашувлар». Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов.

● **УзТВ-II**

Душанбе кўрсатади. 9.00 «Савту калом». Адабий мусиқий кўрсатув. 9.55 Хожи Содиқ. «Ижодкор». Теленовелла. 10.50 «Тоғлар тутаяпти». Телевизион бадиий фильм, 2-серия. 12.00 Кинопрограмма. 13.00 Москва кўрсатади. «Ҳамдўстлик» видеоканали. Тожикистон телевидениеси программаси таништиради. 16.30 «Маҳфират Ҳамроқулова куйлайди». Телефильм концерт. 17.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Помир» (Душанбе)—«Черноморец» (Одесса). Танаффус пайтида — Кинолавҳа. 18.45 «Лабиринт». Юқори синф ўқувчилари учун кўрсатув. 19.30 «Новости». 19.50 «Маснавий маънавий». Жалолиддин Румий 20.30 «Ахбор». 20.50 Эстрада куйларидан концерт. 21.30 Время. 22.15 «Театр учрашувлари» 23.15 «Тоғлар тутаяпти». Телевизион бадиий фильм, 2-серия.

● **МТ-I**

Эрта саҳарлаб.

7.00 Калуга шаҳар «Калинка» ансамбли ижро этади. 7.15 Мультфильмлар. 7.45 Спорт ҳамма учун. 8.00 Ритмик гимнастика. 8.30 Тонгги дам олиш программаси. 9.00 «Сиз яратган боғ». 9.30 ТСН. 9.45 Фильм-концерт премьераси. 10.15 «Бир музей тарихи». 10.45 «Бурда моден» таклиф этади...». 11.15 «Тонг юлдузи». 12.15 «Ҳар тўкисда бир айб». Фильм-спектакль. 15.30 ТСН. 15.45 «Босқичлар». 17.00 «Эртаклар ва саргузаштлар оламида. «Чевар-Марья». 18.30 Халқаро панорама. 19.15 Катталар учун мультфильм. 19.20 Качанова қўшиқлари. 20.05 «Икки киши ва ёлғиз ўзи». Бадиий фильм. 21.30 Время. 22.15 Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. 01.00 «Сан-Ремо интернейшнл-91». Концерт. 02.45 «Комиссар Берлахнинг сўнгги иши». Бадиий фильм.

17, якшанба

● **УзТВ-I**

8.00 Ҳафтанома. 19.00 «Ер фарзанди». СССР Халқ артисти Шукур Бурхонов. 10.20 Таэквандо бўйича биринчи СССР чемпионати. Репортаж. 11.05 Ўрта Осиё ва Қозоғистон фильмлари кўриги якуни. 12.05 «Маорифимиз муаммолари». 12.45 «Тутқич бермас қасоскорларнинг янги саргузаштлари». Бадиий фильм. 14.00 «Алифбо сабоқлари» 18.00 Мультфильмлар тўплами. 18.30 Болалар фольклор ансамблининг концерти. 19.00 «Наштар» Ҳажвий киножурнал. 19.30 Ахборот. 19.50 «Кино жавонидан». 20.30 Ахборот. 20.55 «Якшанба оқшомида». 21.30 Время. 22.15 Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий. «Паранжи сирлари» Аброр Ҳидоятов номидаги Ўзбек Давлат театрининг спектакли.

● **УзТВ-II**

Душанбе кўрсатади. 9.00 «Сапеда» Мусиқий ахборот. 10.05 Бутуниттифоқ референдуми ўтказилаётган сайлов участкасидан репортаж. 10.35 «Мўъжиза алифбо» 11.05 «Давид Сасунский ҳузурига йўл». Телевизион бадиий фильм. 18.05 Мультфильмлар. 18.40 «Қувноқлар ва зукколар клуби». 20.00 «Ҳафта». Информацион кўрсатув. 20.30 Концерт. 21.30 Время. 22.15 «Давид Сасунский ҳузурига йўл». Телевизион бадиий фильм. 23.40 Телетомошабин ҳамроҳи.

● **МТ-I**

8.30 ТСН. 8.45 Ритмик гимнастика. 9.15 «Спортлото» тиражи. 9.30 «Эрта саҳарлаб». 10.30 «Ватан хизматида». 11.30 Тонгги дам олиш программаси. 12.00 «Саёҳатчилар клуби». 13.30 «Қишлоқ янгиликлари». 14.30 Здоровье. 15.00 «Сиз бунга қодирсиз». 15.40 ТСН. 15.45 Концерт. 16.10 Хроникал-ҳужжатли фильм премьераси. 17.25 Янги авлод танлайди. «Имконият». 18.40 «Уолт Дисней таништиради...». 19.30 Ушбу қўшиқни ёдда тут». 19.45 «Кўҳна Арбат эртаклари». Бадиий фильм. 21.30 Время. 22.15 Фигурали учиш. Жаҳон чемпионати. 23.30 Телефильм. 00.20 «Ҳеч ким ўрнингни боса олмайди». Телевизион бадиий фильм. 01.25 «Маскарад». Фильм-балет.

Бош муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Ҳ. ИКРОМОВ, Н. М. МАЖИДОВ, С. МУҲАММАДЖОНОВ, М. Қ. МУҲСИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Н. НАЖМИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари), В. Т. ОДИЛОВ, М. Қ. ПИРМАТОВ, Р. Қ. ТУРСУНОВ, Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ, А. С. УСМОНОВ, М. ХАЙРУЛЛАЕВ, Ж. ХОЛҚОСИМОВ, Э. С. ХУЖАЕВ (масъул котиб), М. ШЕРБУТАЕВ, О. ҲИКМАТОВ.

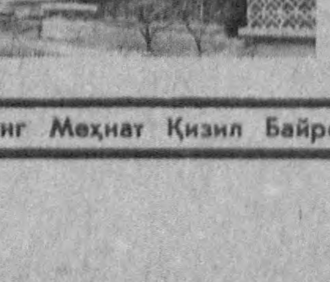

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, Тошкент-ГСП, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: муштарийлар фикрини ўрганиш ва хатлар — 33-21-43, 33-54-55, 32-53-16, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06; қайта қуриш ва ижтимоий адолат — 32-55-70, партия турмуши — 33-34-69, 33-38-55, 32-53-97, 32-57-19, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 33-81-48, 32-53-14, 32-54-09; қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 33-07-20, 32-53-15, 32-53-70; совет қурилиши — 33-15-29, 32-57-20, 32-54-18; фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 33-12-56, 32-54-35, 32-55-16; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17; ахлоқ-одоб — 32-54-29; фельетонлар — 32-54-27; безатиш — 32-57-22. УЗ МУХБИРЛАРИМИЗ: Андижонда — 4-48-85, Бухорода — 3-96-12, Гулистонда — 2-63-48, Жиззахда — 3-31-86, Қаршида — 3-25-79, Наманганда — 6-54-11, Самарқандда — 35-22-90, Тошкентда — 32-53-20, Урганчда — 6-80-04, Фарғонада — 6-90-09.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана

Нашр кўрсаткичи 64583.
Буюртма № 5091.

№ 49. ● Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700000 Тошкент ГСП. Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида. А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12